

ТАЙВАНИЙГ

Нэг цонхоор

TAIWAN

Бүгд Найрамдах Хятад Улс (Тайвань)-ын
Гадаад Харилцааны Яамнаас эмхэтгэн гаргав.

Номын хавчуурга болгон хэрэглэж болно.

2023-2024

ТАЙВАНИЙГ

НЭГ ЦОНХООР

Бүгд Найрамдах Хятад Улс (Тайвань)-ын
Гадаад Харилцааны Яамнаас эмхэтгэн гаргав.

2023-2024

ТАЙВАНИЙГ нэг цонхоор

БНХУ (Тайвань)-ын Гадаад Харилцааны Яамнаас эмхэтгэн гаргав.

БНХУ (Тайвань) Тайпэй 10048, Кэтагалан өргөн чөлөө, 2 тоот
<http://www.mofa.gov.tw>

Редактор: Синъяа Хан, Тори Гервайс, Клер Лир, Жим Ван

Хавтасны зураг: Е Мин-юань

Эх бэлтгэл, график дизайн: Лин Шинчи

Орчуулж хянасан: Б.Энхчимэг (Ph.D)

(Тайпэйн Худалдаа, Эдийн Засгийн Улаанбаатар дахь

Төлөөлөгчийн газар)

Албан ёсны борлуулагч: Тайвань Панорама сэтгүүл

БНХУ (Тайвань) Тайпэй 100209, Айгуо баруун зам, 2 тоот
Утас: (+886)-2-2397-0633 (Тайвань), (+976) 11-328705 (Монгол)
<http://www.taiwan-panorama.com>

Мөнхийн Үсэг ХХК-д хэвлэв.

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан. Зохиогчийн зөвшөөрөлгүй хэсэгчлэн эсвэл бүхэлд нь хуулбарлахыг хориглоно.

Холбоо барих байгууллага: БНХУ (Тайвань)-ын Гадаад Харилцааны Яам
Холбоо барих утас: +886-2-3343-2712

Тайваний тухай товч мэдээлэл

Албан ёсны нэр Бүгд Найрамдах Хятад Улс (Тайвань)

Төрийн далбаа

Үндэсний цэцэг Чавганы цэцэг

Газар нутгийн хэмжээ (Тайвань арал болон дагуул арлууд) 36,197 км²

Хүн ам 23.3 сая (2023 оны 6-р сар)

Угсаатны бүгэц Хань үндэстэн 95% (Хятадын эх газрын холо, хакка, хятад угсаатнууд багтана.), малай-полинез гаралтай уугуул иргэд 2.5%, голчлон Зүүн Өмнөд Азийн орнууд болон Хятадаас шинээр ирж суурьшсан цагаач иргэд 2.5%

Засаг захиргаа Олон намын ардчилсан тогтолцоо

Ерөнхийлөгч

Цай Инвэнь (2024 оны 05-р сарын 20-ны өдөр хүртэл)

Лай Чиндэ (2024 оны 05-р сарын 20-ны өдрөөс хойш)

Нийслэл

Тайпэй хот

Томоохон хотууд

Тайпэй, Шинэ Тайпэй, Таоюань, Тайжун, Тайнань, Гаосюн хот

Үндэсний мөнгөн тэмдэгт

Шинэ тайвань доллар (NTS / TWD)

Хэл

Мандарин (хятад), холо, хакка, нутгийн уугуул хэл

Шашин шүтлэг

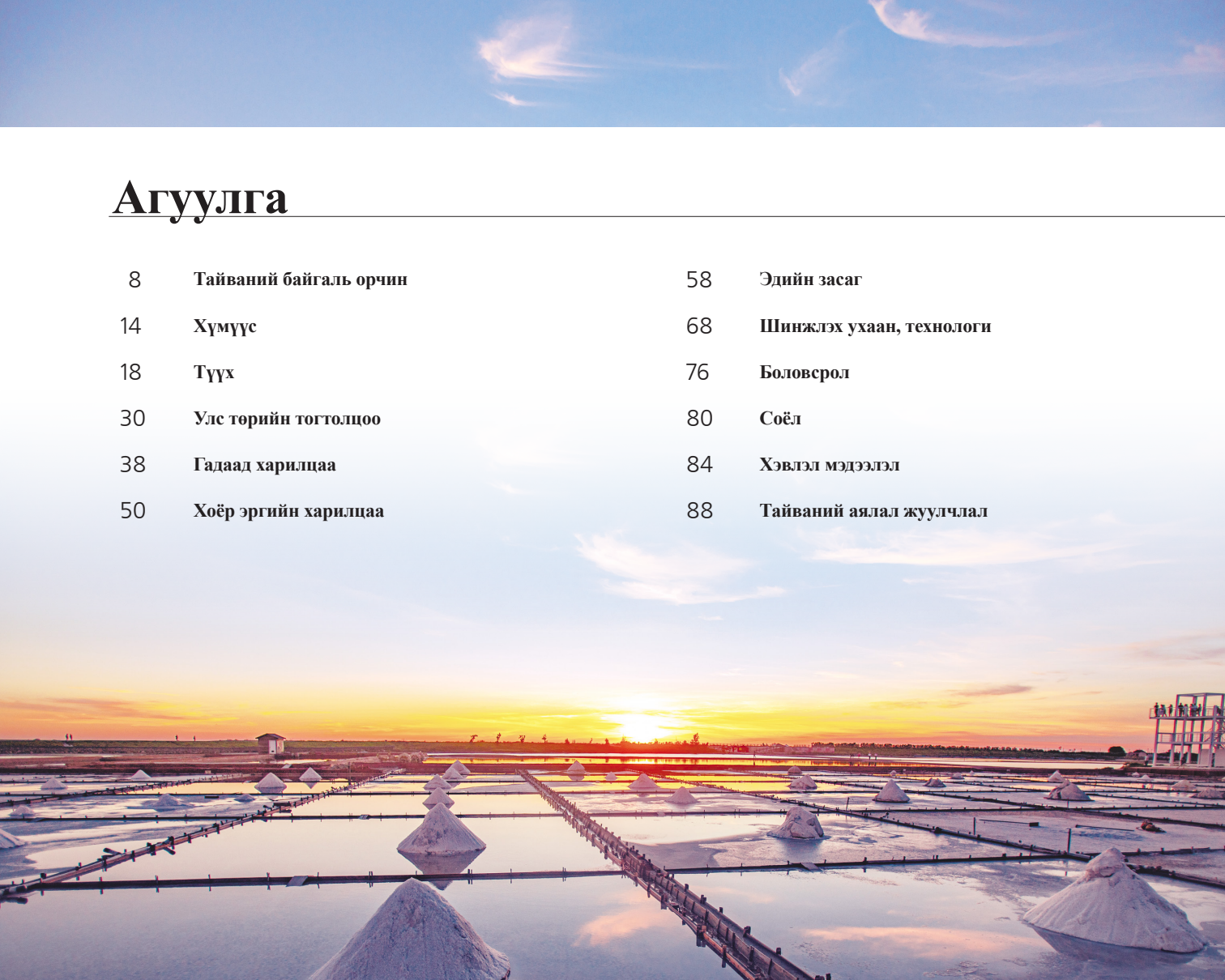
Буддизм, Даосизм, И-Куантао, Хятадын уламжлалт шашин, зан үйл, Христийн шашин, Исламын шашин

Агуулга

8	Тайваний байгаль орчин	58	Эдийн засаг
14	Хүмүүс	68	Шинжлэх ухаан, технологи
18	Түүх	76	Боловсрол
30	Улс төрийн тогтолцоо	80	Соёл
38	Гадаад харилцаа	84	Хэвлэл мэдээлэл
50	Хоёр эргийн харилцаа	88	Тайваний аялал жуулчлал

Тайваний шинэ Тайбэй хотын хойд хэсэгт орших Елью газарзүйн парсад урт удаан хугацааны байгалийн хүчин зүйлийн явцад аяндаа бий болсон өвөрмөц тогтоцтой хад бий. (Чин Хунхао)

Тайваний байгаль орчин

Онцлох мэдээлэл

Тайваний Ү шань (Хаш уул)
Зүүн Азийн ноён оргил билээ.
Тайваний газар нутгийн
20 орчим хувь нь төрийн
хамгаалалтад байдаг.

БНХУ буюу Тайвань нь Номхон далайн баруун хэсэгт Япон, Филиппиний хооронд оршдог бөгөөд Тайваний газар нутагт Пэнху, Жиньмэнь, Мазү зэрэг дагуул арлууд хамаарагдана. Тайвань арал түүний дагуул арлуудын газар нутгийн нийт хэмжээ нь 36,197 км² юм. Газар нутгийн хэмжээ нь Нидерланд улстай ижил хэмжээтэй ч Тайвань 23 сая гаруй хүн ам оршин суудаг

Тоо баримт

Газар нутгийн хэмжээ:

36,197 км²

Урт: **394** км²

Өргөн: **144** км²

Тариалангийн талбай: **7,900** км²

Хамгийн өндөр цэг: **Үшань (Хаш уул)**
(3,952 метр)

18°C

1 сард

Дундаж
температур:

22°C

29°C

7 сард

тул дэлхийн хүн амын нягтрал хамгийн ихтэй улсын нэг юм. Тайваний байгаль орчин маш үзэсгэлэнтэй. Нутаг дэвсгэрийн талаас илүү хувийг Зүүн Азийн ноён оргил Ү шань уул болон 3000 метрээс дээш өндөр, битүү ой модтой шовх оройтой уулс эзэлдэг. Тус арлын газрын гадаргуу нь галт уул, тэгш тал, далайн эрэг, нам дор газруудаас бүрдэнэ. Тайваний зүүн хойд зүгт орших Дяоугтай, Өмнөд Хятадын тэнгис дэх арлууд, болон Дунша (Пратас), Нанша (Спратли), Сиша (Парасель),

Жунша (Маклсфилдийн эрэг) арлууд нь Тайваний газар нутагт харьяалагддаг.

Тайвань Ази тивийн зүүн эргийн халуун орны уур амьсгалын бүсээс сэрүүн уур амьсгалын бүсэд шилжих урсгалын замд байрлах тул халуун хүйтэн хосолсон өвөрмөц цаг агаартай юм. Үржил шимтэй хөрс, хур тунадас бүхий уур амьсгал нь газар тариалан эрхлэх таатай орчныг бий болгодог. Иймд Тайваньд бүх төрлийн жимс, ногоог тариалах боломжтой. Үзэсгэлэнт байгаль газар тариалан хосолсон орон тул тус аралд аялал жуулчлал гайхалтай хөгжжээ.

Өмнөд Тайваний Алишань уулын үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнд дэх Микадо шувуу. (Лин Минсюан)

Тус аралд өвлийн аялал жуулчлал мөн сайн хөгжсөн. Өвлийн улиралд Нантоу саяний Хэхуань уулын энгэрт цас унахыг үзээд арлын өмнө зүгт 200 км давхин халуун орны уур амьсгалтай Пиндун саянд очиж Шүрэн хадны ойролцоо усанд сэлэх боломжтой.

Тайваний дагуул жижиг арлууд ч өөрийн гэсэн байгалийн өвөрмөц онцлог өнгө төрхтэй. Үүнд Пэнху арлын босоо багана хэлбэртэй чулуун хад, Ногоон арал, Гүйшань арлын эрэг дагуу байрладаг далайн халуун рашаан зэргийг дурдаж болно.

Ургамал, амьтан

Тайваний халуун дулаан уур амьсгал, өргөн уудам газарзүйн байршил нь тус аралд ургамал, амьтны олон төрөл зүйл оршин тогтнох нөхцөлийг бий болгожээ. Тайваньд 121 зүйл хөхтөн амьтан, 702 төрлийн шувуу, 118 зүйлийн хэвлээр явагч, 43 зүйл хоёр нутагтан, 401 зүйл эрвээхэй, 2956 зүйл загас амьдардаг. Арлын ургамлын аймагт 791 зүйлийн ойм, 5,645 зүйлийн цэцэгт ургамал, 107 төрлийн нүцгэн үрт ургамал багтдаг. Эдгээр ургамал, амьтад байдаг экосистемийг хамгаалахын тулд Засгийн газар нийт газар нутгийн 20 орчим хувийг тусгай хамгаалалтад авсан юм. Үүнд: есөн байгалийн цогцолборт газар, нэг ургамлын цэцэрлэг, тусгай экосистемийн 22 байгалийн нөөц газар, зургаан ойн сан бүхий газар, зэрлэг ан амьтдын хоргодох 21 газар болон хээрийн ан амьтдын амьдрах таатай орчин бүхий 39 газрыг багтаасан.

Тайваний хамгийн алдартай загас бол далайд гарцгүй бүс нутагт амьдардаг Формоса хулд загас юм. Далайн түвшин огцом буурсан мөстлөгийн сүүлийн үед хулд загаснууд цэнгэг болон давстай усны хооронд нааш цааш нүүдэллэх боломжгүй болж Тайваний төв хэсгийн

хүйтэн уулын усанд тэр чигтээ гацаж үлдсэн гэж үздэг. Шейпа үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнгийн Дажиа голын эхийг Формоса хулд загасыг хамгаалах зорилгоор дархан цаазтай болгожээ.

БАЙГАЛИЙН ҮЗЭСГЭЛЭНТ ЦОГЦОЛБОР ГАЗРУУД

Жиньмэнь

Өмнөд Пэнху далай

Дунша шүрэн арал

Янминшань уул

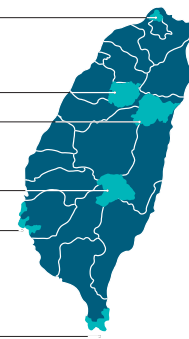
Шэйпа

Тароко

Ү шань

Тайжян

Кэньдин

Тайваний уугуул Амис омгийнхон
Үндэсний баяраар Ерөнхийлөгчийн
ордны өмнө амис бүжиг бүжиглэж
байгаа нь (Ерөнхийлөгчийн ордон)

Хүмүүс

Онцлох мэдээлэл

Тайваньд албан ёсоор хүлээн зөвшөөрөгдсөн 16 нутгийн уугуул омгийнхон байдаг. Сүүлийн үед ихэвчлэн Хятад болон Зүүн өмнөд Азиас 580 мянга гаруй иргэд Тайваньд цагаачлан оршин сууж байна.

Хүн амын 95 гаруй хувийг хань үндэстэн эзэлдэг ч Тайвань өөрийн гэсэн өвөрмөц соёл уламжлалтай орон юм. XVII зуунаас эхлэн цагаачлан ирсэн хятад иргэдийн давлагаа нь харилцан адилгүй хэл яриа, ёс заншлыг Тайваньд тээн авчирчээ. Эдгээр цагаачид хоорондоо гэр бүл болж, хятад хэлийг түгээмэл хэрэглэх болсноор орчин үед угсаатан болон соёлын ялгаа эрс бүдгэрсэн ажээ.

Тайвань бол хань үндэстний олон дэд бүлэг, малай-полинезийн уугуул иргэд, дэлхийн өнцөг булан бүрээс ирсэн цагаачдаас бүрдсэн олон талт соёл зэрэгцэн оршдог ертөнц юм.

Сүүлийн жилүүдэд Хятад болон Зүүн өмнөд Азиас шинээр ирж суурьшиж буй цагаач иргэдийн урсгал нэмэгдэж байгаа бөгөөд эдгээр иргэд голчлон тайваньчуудтай гэр бүл болсон байдаг. Одоогийн байдлаар шинэ цагаачдын тоо 580 мянга хүрээд байна.

Сүүлийн үед Тайваньчууд хүн амын хоёр гаруй хувийг бүрдүүлэгч, албан ёсоор хүлээн зөвшөөрөгдсөн австронез хэлээр ярьдаг нутгийн уугуул 16 омгийн хэл, соёл уламжлалд ихээхэн ач холбогдол өгч, хүндэтгэн үзэх болсон. Төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд тэдгээр омгуудын хэл, соёлыг сэргээхийн төлөө хүчин чармайлт гаргаж буйн нэг жишээ нь Тайваний уугуул үндэстний телевизийн сувгийг бий болгож, нутгийн уугуул үндэстний эрх ашгийг хамгаалсан хуулийг баталсан явдал юм.

Тайваний соёлын чиг хандлагын энэхүү нэгдэл, харилцан хамаарал бүхий өвөрмөц байдал нь дэлхийн өнцөг булан бүрийн соёлын элементүүдийг өөртөө шингээн, алс ирээдүйг харсан нийгэм болон өөрчлөгдөхөд нөлөөлсөн юм.

Тоо баримт

Тайваний хүн ам: **23,373,283**

(2023 оны 6-р сар)

Хүн амын бүтэц:

- 0-17 нас: 15.41%
- 18-64 нас: 66.67%
- 65-аас дээш нас: 17.92%

Угсаатан:

- Хань үндэстэн: 95%
- Нутгийн уугуул: 2.5%
- Шинээр ирж суурьшсан цагаач иргэд: 2.5%

Төрөлт (2022 он): **5.96** (мянган хүн тутамд)

Нас баралт (2021 он): **8.89** (мянган хүн тутамд)

Хүн амын дундаж наслалт (2022): **79.84** дундаж наслалт

Эрэгтэй:

Эмэгтэй:

Тайваний өмнөд хэсэг Тайнань хотод 1665 онд баригдсан Күнзийн сүм. (Пан Жиашань)

Түүх

Онцлох мэдээлэл

XVII зууны эхээр Голланд, Испаниас цагаачлан ирсэн иргэд Тайваньд суурин амьдралыг бий болгожээ. 1940-өөд оны сүүлч, 1950-аад оны эхээр нийт 1.2 сая орчим иргэд Хятадын эх газраас Тайваньд шилжин суурьшсан.

Бүгд Найрамдах Хятад Улс нь 1912 онд Хятадын эх газарт байгуулагдсан. 1895 оны Шимоносэкигийн гэрээгээр Манж Чин улсын Засгийн газар Тайванийг Японд шилжүүлснээр Тайвань Японы эзэмшил нутаг болсон юм. 1945 онд Дэлхийн II дайнд Япон Улс ялагдсаны дараа Тайвань БНХУ-ын мэдэлд шилжив.

БНХУ-ын Засгийн газар нь 1949 онд Хятадын Коммунист намтай хийсэн иргэний дайны үеэр Тайваньд нүүж ирсэн юм. Түүнээс хойш БНХУ нь Тайваний арал болон түүний дагуул арлуудыг захирснаар Тайвань болон БНХАУ өөр өөрийн засаг захиргааны зохион байгуулалттай, бие даасан Засгийн газар тус тусдаа эрх барьж ирсэн билээ. Бээжингийн эрх баригчид Тайвань буюу Бүгд Найрамдах Хятад Улсын харьяанд байдаг дагуул арлуудыг хэзээ ч захирч байгаагүй.

Түүхэн он цагийн товчоон

Тайвань малай-полинез гаралтай иргэдийн өлгий нутаг бөгөөд энэхүү түүхэн он цагийн товчоонд зөвхөн сүүлийн 400 орчим жилийн түүхийг хамруулсан болно.

1500-аад он Анх Тайванийг дайран өнгөрч байсан европын далайчид уг арлыг “Илха Формоса” буюу “Үзэсгэлэнтэй арал” гэж тэмдэглэсэн гэж үздэг.

Тайвань арал дээр Хятадаас цөөн тооны наймаачид, загасчид, далайн дээрэмчид ирдэг байжээ.

1624 Голландын Зүүн Энэтхэгийн компани Тайваний баруун өмнөд хэсэгт тосгон байгуулж, уугуул иргэдийн тариалан эрхлэх арга технологийг сайжруулж, будаа, чихрийн нишингэ тариалахад хятад иргэдийг хөлслөн ажиллуулах болжээ.

1626 Испанийн адал явдал хайгчид Тайваний хойд хэсэгт суурин газар байгуулсан боловч 1642 онд Голландчуудад хөөгджээ.

1662 Манжийн байлдан дагуулалтаас (1368-1644) Мин гүрний албатууд дайжин зугтаж Тайваний арал

дээр очиж байжээ. Мин гүрэнд үнэнч албатууд Жэн Чэнгүний удирдлага дор Голландчуудыг хөөн гаргаж, арлыг эзлэн авав.

1683 Манж Чин гүрний (1644-1912) цэргийн арми Тайваний баруун болон хойд эргийг эзлэв.

1885 Манж Чин гүрэн Тайванийг өөрийн нэг муж хэмээн зарлав.

1895 Манж Чин гүрэн Японтой (1894-1895) дайтаж ялагдал хүлээсний дараа Чин улсын Засгийн газар Шимоносэкигийн гэрээнд гарын үсэг зурснаар Тайваний арал Японы мэдэлд шилжжээ.

1911-1912 Хятадын хувьсгалчид Манж Чин гүрний ноёрхлыг түлхэн унагаж, БНХУ-ыг байгуулав.

1943 Дэлхийн II дайны үеэр БНХУ-ын удирдагч Чан Кайши Каир хотноо АНУ-ын Ерөнхийлөгч Франклин Рузвельт, Их Британийн Ерөнхий сайд Уинстон Черчилль нартай уулзсаны дараа Каирын тунхагт “...Тайвань болон Пэнху арлуудыг БНХУ-д эргүүлэн өгөх нь зүйтэй...” хэмээн мэдэгдсэн байна.

1945 БНХУ, Их Британи, АНУ хамтран Потсдамын тунхаг гаргаж, Япон Улсыг болзолгүйгээр үг дуугүй бууж өгч, Каирын тунхгийг хэрэгжүүлэхийг шаардав.

Дэлхийн II дайны дараа БНХУ-ын Засгийн газрын төлөөлөгч Японы арми Тайваньд бууж өгсөн болохыг хүлээн зөвшөөрөв. Тайвань мужийн захирагч Чэнь И Япон Улсаас Тайваний асуудлыг ерөнхийлөн захирагчид хандан албан бичиг илгээж, “БНХУ-ын Тайвань мужийн захирагчийн хувьд ...

Тайваний нутаг дэвсгэр, хүн ам, засаг захиргаа, улс төр, эдийн засаг, соёлын байгууламж, эд хөрөнгийн (Пэнху арлуудыг багтаасан) хууль ёсны эрхээ сэргээж байна хэмээн мэдэгдэв.

-
- 1947** БНХУ-ын Үндсэн хуулийг 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр мөрдөхөөр төлөвлөсөн боловч 2 дугаар сарын 28-нд Тайваньд эсэргүүцлийн хөдөлгөөн гарсан тул уг хөдөлгөөнийг дарахын тулд 3 дугаар сараас эхлэн Хятадын эх газраас арлын зүг цэргүүдийг тасралтгүй илгээж байжээ.
-
- 1948** Хятадад Гоминдан нам тэргүүлсэн БНХУ-ын Засгийн газар болон ХКН-ын хооронд иргэний дайн өрнөж, коммунистуудын эсэргүүцлийг дарахын тулд Түр цагийн хуулийг баталсан бөгөөд энэхүү хууль нь БНХУ-ын Үндсэн хуулийг давж гарсан шинжтэй болж ерөнхийлөгчийн эрх мэдлийг илүү хүчирхэгжүүлсэн юм. Энэхүү байдал нь олон мянган энгийн гэмгүй иргэдийн хэлмэгдүүлсэн цагаан терроризмыг эхлүүлж, 1991 онд тус хуулийг цуцлах хүртэл үргэлжилсэн юм.
-
- 1949** БНХУ-ын Засгийн газар Тайваньд шилжсэний дараа Хятадын эх газраас 1.2 сая гаруй хүн Тайваньд шилжин суурьшжээ.
- 10 дугаар сарын 25-ны өдөр Тайваний баруун хойд Жиньмэнь арлын Гу Нинтоу гэдэг газар болсон тулалдаанд БНХУ-ын арми ХКН-ын цэргийг ялав.
- Тайвань 1987 он хүртэл байнгын байлдааны бэлэн байдалтай оршин тогтножээ.
-
- 1952** 1951 онд НҮБ болон Японы нэрийн өмнөөс холбоотны 48 гүрэн Сан Францискогийн энх

тайвны гэрээнд гарын үсэг зурсны дараа БНХУ нь Япон Улстай Тайпэй зочид буудалд энхийн гэрээ байгуулснаар хоёр талын дайны байдал албан ёсоор эцэс болов. Сан Францискогийн гэрээний 2 дугаар зүйлд заасны дагуу Япон Улс Тайвань, Пэнху (Пэнху арлууд), Наньшагийн бүлэг арлууд, Шишагийн бүлэг арлуудад тогтоосон эрх мэдлээсээ бүх мөсөн татгалзсан юм. Ийнхүү 1941 оны 12 дугаар сарын 9-ний өдрөөс өмнө Хятад, Японы хооронд байгуулсан бүх гэрээ, конвенц, хэлэлцээрүүд хүчингүй болсон билээ.

-
- 1954** Вашингтон хотод БНХУ болон АНУ батлан хамгаалах хамтын ажиллагааны гэрээнд гарын үсэг зурав.
-
- 1958** 8 дугаар сарын 23-ны өдөр Жиньмэнь аралд БНХУ-ын гарнизон Коммунист Хятадын армитай 40 гаруй хоног тулалдав.
-
- 1966** Тайваний өмнөд хэсгийн Гаосюн хотод экспортын анхны бүтээгдэхүүн боловсруулах бүсийг байгуулав. Энэхүү бүсийг байгуулснаар Тайвань хөгжингүй орон болон хөгжиж, бусад улс орнуудад үлгэр жишээ болсон юм.
-
- 1968** Тухайн үед дэлхий дахинд зөвхөн 9 улс есөн жилийн суурь боловсролын тогтолцоог хэрэгжүүлж байсан бөгөөд Тайвань энэ системийг нэвтрүүлсэн байна.
-
- 1971** 10 дугаар сарын 25-ны өдөр НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблей НҮБ-ын 2758 тоот тогтоолыг баталж, БНХАУ-ыг дэлхий дахинаа олон улсын байгууллагууд дахь Хятадын цорын ганц хууль ёсны төлөөлөгч хэмээн хүлээн зөвшөөрсөн тул БНХУ НҮБ-аас гарсан юм.

1979 Гаосюн хотод түүхэнд “Гаосюны хэрэг” хэмээн тэмдэглэгдсэн жагсаалыг зохион байгуулсан ардчилсан үзэлтнүүдийг баривчилж хорьсон нь Тайваний Ардчилсан Дэвшилтэт Нам байгуулагдах суурийг тавьжээ. Уг нам 1986 онд албан ёсоор байгуулагджээ.

1987 1949 оноос хойш хүчин төгөлдөр мөрдөгдсөн “Түр цагийн хууль”-ийг цуцалснаар улс төрийн шинэ нам байгуулах, хэвлэн нийтлэх эрхтэй болов. Ардчилал хүчээ авснаар хоёр эргийн иргэд харилцах боломжтой болов.

Хоёр талын ард түмний уулзалт, соёлын солилцоо эхлэв.

1991 Коммунистуудын эсрэг бүх нийтийн дайчилгааны үеэр мөрдөгдөж байсан түр заалтуудыг цуцлав. 1991-1992 онд Хууль тогтоох байгууллага, Иргэдийн төлөөлөгчдийг дахин бүрэн бүрэлдэхүүнээр нь сонгож, Тайваний ард түмнийг бүрэн төлөөлөлтэй болгов. БНХУ 1991-2005 оныг хүртэл Үндсэн хуулиа долоон үе шаттайгаар шинэчилсэн.

Тайвань Ази, Номхон Далайн Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагааны Байгууллагын гишүүн болжээ.

1992 Хоёр эргийн Засгийн газрын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчид Хонконгт анх удаа уулзалт хийсэн бөгөөд үүний дараа хэлэлцээр хийж олон талт хамтарсан мэдэгдэл гаргаж, харилцан ойлголцолд хүрэв.

1995 Үндэсний эрүүл мэндийн даатгалын хөтөлбөр хэрэгжиж эхлэв.

2 сарын 28-ны хэрэг явдлыг нэхэн шийдвэрлэх болон түүнд нөхөн олгох хуулийг хэрэгжүүлж эхлэв.

1996 БНХУ-ын ерөнхийлөгчийн анхны чөлөөт сонгуулиар Гоминдан намаас нэр дэвшигч Ли Дэнхуй 54 хувийн санал авснаар ялсан юм.

2000 Ерөнхийлөгчийн сонгуульд Ардчилсан дэвшилтэт нам ялж, нэр дэвшигч Чэнь Шүйбянь, Лу Сиулиэнь нар ерөнхийлөгч, дэд ерөнхийлөгчөөр сонгогдсоноор 50 гаруй жил засгийн эрхийг дангаар барьсан Гоминданы ноёрхол эцэс болов. Энэ нь Тайваньд тус орны гүйцэтгэх засаглалын эрх анх удаа өөр улс төрийн намд шилжсэн түүхэн үйл явдал болсон юм.

2002 Тайвань Дэлхийн худалдааны байгууллагад гишүүнээр элсэв.

Зэвсэгт хүчний бодлого боловсруулах, командлалыг нэгтгэх зарчимд суурилсан Үндэсний батлан хамгаалах хоёр хууль 3 дугаар сарын 1-ний өдрөөс албан ёсоор мөрдөгдөж эхлэв. “Зэвсэгт хүчнийг үндэсний болгох” зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Батлан хамгаалах яамны харьяа байгууллагууд шинээр байгуулагдаж, зохицуулалт хийгдэв.

2003 Хууль тогтоох Юань “Ард нийтийн санал асуулгын тухай хууль”-ийг баталж, иргэд орон нутгийн болон улсын чанартай асуудлаар шууд санал өгөх эрх зүйн үндэс бүрдэв.

2004 Анхны санал асуулга гурав дахь удаагийн Ерөнхийлөгчийн сонгуультай зэрэг явагдсан бөгөөд Чэнь ерөнхийлөгч, Лу дэд ерөнхийлөгч нар дахин сонгогдов.

2005 Хууль тогтоох Юань Үндсэн хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах багц хуулийг баталж, Парламентын гишүүдийн суудлын тоог 225-аас 113 болгон бууруулж, хууль тогтоох

байгууллагын сонгуульд нэг тойрогт хоёр санал өгөх тогтолцоог нэвтрүүлэв.

2008 Гоминдан намаас нэр дэвшигч Ма Инжю, Винсент Сиев нар 58 хувийн саналыг авч БНХУ-ын ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчөөр сонгогдсоноор Тайваньд засгийн газрын гүйцэтгэх эрх мэдлийг улс төрийн намуудын хооронд хоёр дахь удаагаа шилжүүлсэн үйл явдал болов.

2009 Тайвань ДЭМБ-ын Нэгдсэн чуулганд ажиглагчаар оролцсон нь Тайвань 1971 онд НҮБ-аас гарснаас хойш анх удаа НҮБ-ын үйл ажиллагаанд оролцсон тохиолдол байв.

Ерөнхийлөгч Ма “Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын конвенц”, “Эдийн засаг, нийгмийн олон улсын конвенц”-ыг баталж, гарын үсэг зурав.

2010 БНХУ болон БНХАУ “Хоёр эргийн эдийн засгийн хамтын ажиллагааны үндсэн хэлэлцээр”-т гарын үсэг зурж, хоёр эргийн эдийн засаг, худалдааны харилцаанд зохицуулалт хийв.

2011 Бүгд Найрамдах Хятад Улс байгуулагдсаны 100 жилийн ойг Тайваньд тэмдэглэн өнгөрүүлэв.

2012 Ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийн сонгуульд тухайн үеийн ерөнхийлөгч байсан Ма Инжю болон түүний шинэ хамтрагч Ү Дэни нар 51.6 хувийн саналаар ялалт байгуулав.

2013 Тайвань Шинэ Зеландтай эдийн засгийн хамтын ажиллагааны гэрээ, Сингапуртай эдийн засгийн түншлэлийн хэлэлцээрт гарын үсэг зурав.

Тайвань Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын ассамблейн 38 дугаар чуулганд тус зөвлөлийн даргын урилгаар зочноор оролцов.

2014 Хятадын эх газрын хэрэг эрхлэх хорооны сайд Ван Ючи 2 дугаар сард Наньжинд Хятадын Тайваний хэрэг эрхлэх газрын дарга Жан Жижүнтэй албан ёсны уулзалт хийсэн явдал нь Засгийн газрын харьяа байгууллагуудын тэргүүн нар хоёр эргийн харилцааны асуудлаар ярилцсан анхны албан ёсны уулзалт болсон юм.

Тайваний оюутан залуучууд, ард иргэдийн хамтарсан “Наранцэцэгийн хөдөлгөөн”-ий жагсагчид хоёр эрэг дамнасан худалдаа үйлчилгээний гэрээ байгуулахыг эсэргүүцэж, Хууль тогтоох Юанийг эзлэн авч суулт хийснээр уг хэлэлцээрийг таслан зогсоов.

“9-д 1” хэмээн нэрлэгддэг орон нутгийн сонгуулиар улсын хэмжээнд есөн ангиллын нутгийн удирдлагын төлөөлөгчдөөр 11130 нэр дэвшигч сонгогдсон байна.

2015 Ерөнхийлөгч Ма болон БНХАУ-ын дарга Ши Жиньпин нар 11 дүгээр сард Сингапурт уулзсан нь хоёр тал сүүлийн 66 жилийн хугацаанд анх удаа дээд түвшний уулзалт хийсэн түүхэн үйл явдал болов.

Тайвань Дэлхийн худалдааны байгууллагын “Худалдааны хөнгөвчлөх хэлэлцээр”-т гарын үсэг зурж, тус байгууллагад уг хэлэлцээрийг хүлээн зөвшөөрсөн тухай бичгийг хүргүүлэв.

2016 Ардчилсан дэвшилтэт намын дарга Цай Инвэнь, академич Чэнь Жяньрэнь нар БНХУ-ын ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчөөр сонгогдов. Ардчилсан дэвшилтэт нам нь парламент дахь 113 суудлын 68-ыг авснаар Хууль тогтоох Юанд анх удаа олонх болсон.

Ерөнхийлөгч Цай Инвэнь Засгийн газрын нэрийн өмнөөс Тайваний уугуул ард түмэнд

хандан олон зуун жилийн турш зүй бус харьцаж зовлон зүдгүүр амсуулж байсны хариуд албан ёсоор уучлалт гуйв.

2017 Тайваньд албан ёсоор хүлээн зөвшөөрөгдсөн 16 уугуул омгийн төрөлх хэлийг хамгаалах, сурталчлах зорилгоор “Уугуул иргэдийн хэл, соёлыг хөгжүүлэх тухай хууль”-ийг батлав.

Тайпэй хотноо зуны Универсад наадмыг зохион байгуулсан.

Тайвань анх удаа дотоодод үйлдвэрлэсэн хэт өндөр нарийвчлалтай дэлхийг ажиглах Формоза-V хиймэл дагуулыг хөөргөв.

2018 Тайваний Шилжилтийн үеийн шударга ёсны зөвлөл 5 дугаар сарын 31-ний өдөр байгуулагдав. Ерөнхийлөгч Цай тус оронд 1949-1991 онд цагаан терроризмын үеэр улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгсдийг цагаатгах шийдвэр гаргаж, хэлмэгдсэн иргэдээс албан ёсоор уучлалт гуйв.

2019 Ижил хүйстнүүдийн гэрлэлтийг хүлээн зөвшөөрч тусгай хууль баталснаар Тайвань ЛГБТ холбоог зөвшөөрсөн Азийн анхны орон болов.

2020 2020 оны Ерөнхийлөгчийн сонгуульд эрх баригч Ардчилсан дэвшилтэт намаас нэр дэвшигч Цай Инвэнь, Лай Чиндэ нар ялалт байгуулав. Ардчилсан дэвшилтэт нам Хууль тогтоох Юаньд олонх хэвээр үлдэв.

2022 Үндэсний батлан хамгаалах яамнаас 1 дүгээр сарын 1-ний өдөр цэргийн нөөцийг ашиглах, холбогдох бүх үйл ажиллагаанд тусалж дэмжих зорилгоор Үндэсний батлан хамгаалах дайчилгааны газрыг байгуулав.

Холбогдох салбаруудыг хөгжүүлэх, дижитал засаглал, дэд бүтцийн ерөнхий төлөвлөлтийг зохицуулах зорилгоор Цахим хөгжлийн яамыг 8 дугаар сарын 27-ны өдөр байгуулав.

2024 Тайваний ерөнхийлөгч, дэд ерөнхийлөгчөөр Ардчилсан дэвшилтэт намын Лай Чиндэ, Шиао Мэй чин нар сонгогдов. Энэ нь 1996 онд болсон Тайваний Ерөнхийлөгчийн шууд сонгуулиас хойш нэг улс төрийн нам гурван удаа дараалан ялалт байгуулсан анхны тохиолдол юм.

Нийслэл Тайпэй хотын төвд орших
Ерөнхийлөгчийн ордон
(Пан Жьяшань)

Улс төрийн тогтолцоо

ОНЦЛОХ МЭДЭЭЛЭЛ

Тайваньчууд ерөнхийлөгч болон дэд ерөнхийлөгчийг 4 жил тутамд шууд сонгуулиар сонгодог. Тайваний Хууль тогтоох байгууллагын сонгуульд оролцохдоо сонгогчид харьяа дүүрэгт нэг, том тойрогт нэг санал тус тус өгдөг.

1947 оны 1 дүгээр сарын 1-нд батлагдсан БНХУ-ын Үндсэн хууль нь 1987 онд Тайванийг байлдааны бэлэн байдлаас гарах хүртэл ардчилсан засаглалын хууль болон мөрдөгдөх боломжгүй байсан юм. 1991, 1992, 1994, 1997, 1999, 2000, 2005 онд тайваньчууд нийт долоон удаа Үндсэн хуулиа шинэчлэн найруулж, өөрийн орны онцлог, одоогийн бодит нөхцөл байдал илүү нийцүүлжээ.

Төв Засгийн газрын таван юань

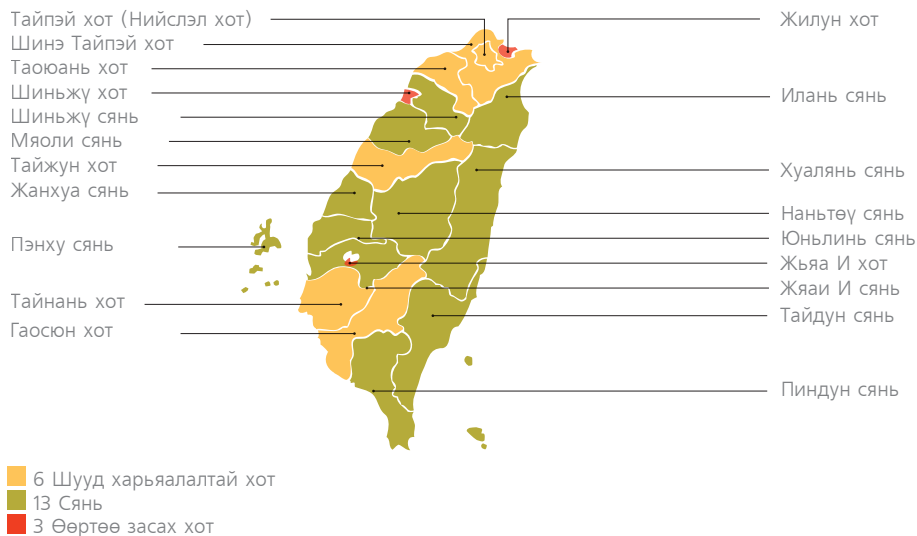
Эдгээр нэмэлт өөрчлөлтийн нэг чухал үр дүн нь 1991 оноос хойш Засгийн газар нь зөвхөн өөрийн мэдэлд байгаа бүс нутагт засаг захиргааны эрхээ хэрэгжүүлнэ гэдгийг хүлээн зөвшөөрсөн явдал юм. Тиймээс ерөнхийлөгч, хууль тогтоогчид зөвхөн тухайн бүс нутгийн ард түмнээс сонгогдох бөгөөд тэдний өмнө хариуцлага хүлээдэг.

2005 оны 6 дугаар сард батлагдсан Үндсэн хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу Хууль тогтоох Юанийн суудлын тоог 225-аас 113 болгон хоёр дахин бууруулж, хууль тогтоогчдын бүрэн эрхийн хугацааг гурваас дөрвөн жил болгон нэмэгдүүлсэн. Хууль тогтоох Юанийн сонгуулийн шинэ тогтолцооны дагуу сонгуулийн тойрог бүр нэг мандаттай байна. Сонгогч бүр хоёр санал өгөх бөгөөд нэг нь дүүрэгт нөгөө нь том суудалд саналаа өгнө. Үндсэн хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийг батлах эсэхийг ард нийтийн санал асуулгаар шийдвэрлэнэ.

Бүх шатны засаг захиргааны байгууллагууд

Төв Засгийн газар нь Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар болон Засгийн газрын таван юаниас бүрдэнэ. Одоогийн байдлаар орон нутгийн засаг захиргаанд мужуудтай адил шаталсан статустай шууд төвд харьяалагдах 6 хот, 13 саян, сянштай ижил түвшний 3 өөртөө засах хот багтдаг. 2014 оноос эхлэн Тайваний бүх хот, саянд орон нутгийн засаг захиргааны бүх удирдлага, төлөөлөгчдийг дөрвөн жил тутамд нэгэн зэрэг сонгодог болсон. Нэмж дурдахад 198 саяний захиргаанд харьяалагддаг тосгон, хотууд, мөн 170 дүүрэг, үүнд уугуул иргэдийн уулархаг нутгийн 6 автономит дүүрэг болон шууд захирагдах хотууд багтдаг.

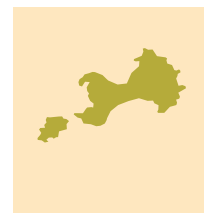
Орон нутгийн засаг захиргааны нэгж

Лиенчян сянь

Жиньмэнь сянь

Төвд шууд захирагдах хот нь Төв Засгийн газрын шууд харьяалалд багтдаг дээд түвшний захиргааны байгууллагууд юм. Эдгээр хотууд бүс нутгийн хөгжлийг удирдахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Төв Засгийн газарт шууд харьяалагдах хотуудаас хүн амын тоогоор Шинэ Тайпэй тэргүүлж, Тайжун, Каосюн, Тайпэй, Таюань, Тайнань хотууд удаалдаг.

Засаг захиргааны нэгжийн энэхүү хуваарилалт нь орон нутагт санхүүжилтийг нэмэгдүүлж, нэмэлт ажлын байр, орон тоог бий болгосноор төрийн албан хаагчдыг ажиллуулах боломжийг олгож байгаа юм.

Ерөнхийлөгч ба Ерөнхий сайд

Сонгууль явуулж санал хураах зарчмаар Ерөнхийлөгч болон Дэд ерөнхийлөгчийг дөрвөн жилийн хугацаатай сонгодог. Нэг удаа улираан сонгож болох ба сонгогдсон тохиолдолд мөн адил 4 жилийн хугацаатай байна. Ерөнхийлөгч нь төрийн тэргүүн бөгөөд Зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагч. Эх орноо гадаад улс оронд төлөөлөхөөс гадна Засгийн газрын дөрвөн үндсэн салбарын тэргүүнийг томилох бүрэн эрхтэй. Үүний нэг нь Ерөнхий сайд юм. Ерөнхий сайд нь Гүйцэтгэх Юань эсвэл Танхимыг удирдах ба эдгээр хоёр байгууллага нь Хууль тогтоох Юань эсвэл Хууль тогтоох байгууллагад үйл ажиллагаагаа тогтмол тайлагнах үүрэгтэй. Засгийн газрын зөвлөл нь ерөнхий сайдын томилсон Засгийн газрын харьяа яам, хороо, агентлагуудын удирдлагуудаас бүрддэг. Удирдлагын гүйцэтгэлийг сайжруулах үүднээс Засгийн газрын бүтцийг шинэчилж, танхимын зэрэглэлтэй байгууллагуудын тоог 37 байсныг 30 болгож цомхотгожээ.

Уг шинэчлэлтийн дараа 2012 оноос эхлэн Засгийн газар 14 яам, 9 зөвлөл, 3 бие даасан агентлаг болон бусад 4 байгууллагуудаас бүрдэв. БНХУ-ын Үндсэн хуулийн дагуу Ерөнхийлөгч ерөнхий сайдыг, ерөнхий сайд яамдын сайдуудыг томилоход хуульчлах шаардлагагүй байдаг.

Хяналтын Юань, Шалгалтын Юаний тэргүүн болон Шүүх Юаний тэргүүнийг Хууль тогтоох Юань томилно. Харин хууль тогтоогчид Хууль тогтоох байгууллагын тэргүүн эсвэл спикерийг тэдгээрийн зэрэг дэвээс нь шалтгаалж сонгодог.

Улс төрийн намууд

Ерөнхийлөгчийн Засгийн газрын үйл ажиллагаанд үзүүлж буй үүргийг үндэслэн “Эрх баригч нам”-ыг Ерөнхийлөгчийн харьяалагдаж буй намаар тодорхойлно. 2000 он хүртэл Гоминдан нам тасралтгүй 50 гаруй жил Засгийн эрхийг барьсан бөгөөд 2000, 2004 онд Ардчилсан дэвшилтэт нам ерөнхийлөгчийн сонгуульд ялалт байгуулав. 2008, 2012 оны сонгуульд Гоминдан нам ялсан бол 2016, 2020 оны сонгуульд Ардчилсан дэвшилтэт нам дараалан ялалт байгуулснаар Тайваньд ардчилал хөгжсөнөөс хойш 3 дахь удаа нам солигдож засгийн эрх барьсан үйл явдал болов. Дараагийн ерөнхийлөгчийн сонгууль 2024 оны 1 дүгээр сард явагдана.

2016, 2020, 2024 онуудад явагдсан Ерөнхийлөгчийн сонгуульд Ардчилсан дэвшилтэт нам дараалан ялалт байгуулсан нь Тайваньд ардчилал хөгжсөнөөс хойш анх удаа улс төрийн нам гурван удаа дараалан ерөнхийлөгчийн сонгуульд ялалт байгуулсан явдал боллоо. 2024 оны 1-р сард болсон Парламентын сонгуульд нийт 113 суудлаас Гоминдан нам 52 суудал эзэлсэн бол Ардчилсан дэвшилтэт нам 51 суудал, Тайваний Ардын нам 8 суудал, бусад бие даан нэр дэвшигчид 2 суудал тус бүр авчээ.

Ерөнхийлөгч Цай Эсватини вант улсын хаан Мсватини III-ийг Ерөнхийлөгчийн ордны өмнө улаан хивсэн дээр угтан авч буй нь (Ерөнхийлөгчийн ордон)

Гадаад харилцаа

Онцлох мэдээлэл

Тайваний (БНХУ) паспорт эзэмшигч нийт 172 оронд визгүй зорчих, дамжин өнгөрөх виз болон цахим визний эрхийг эдэлдэг. Тайвань АНУ-тай дипломат харилцаагүй ч АНУ-ын визний хөнгөлөлтийн хөтөлбөрт багтдаг цорын ганц улс юм.

БНХУ нь бие даасан улсын хувьд өөрийн улсын батлан хамгаалах, гадаад харилцаагаа өөрөө хариуцдаг. БНХУ-ын Үндсэн хуулийн дагуу тус улс нь бусад улстай сайн хөршийн найрсаг харилцааг хөгжүүлэх, олон улсын гэрээ хэлэлцээр болон НҮБ-ын дүрмийг хүндэтгэх зэрэг олон улсын хамтын ажиллагааг дэмжих, олон улсын шударга ёсыг сахин хамгаалж, дэлхийн энх тайвныг ханган ажиллах зорилготой байдаг. Тус улсын гадаад бодлогын туйлын зорилго нь улс үндэстнээ хамгаалах,

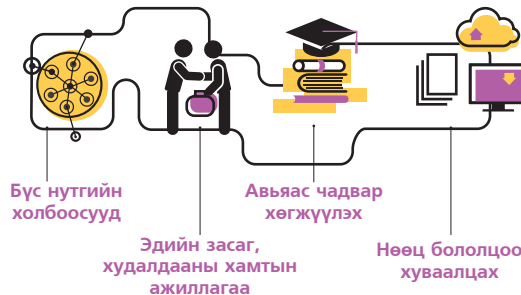
улс орны урт хугацааны хөгжлийн таатай орчныг бий болгоход оршино.

Засгийн газар нь харилцан ашигтай, харилцан бие биедээ туслахад чиглэсэн дипломат ажиллагааг тууштай баримталдаг. Энэхүү бодлогыг мөн зорилго гэж тодорхойлж болох ба эрх чөлөө, ардчиллын нийтлэг үнэт зүйлсийг хуваалцдаг дипломат холбоотон улс орнуудтай бат бөх харилцаа тогтооход чиглэгдсэн. Уг бодлогын дагуу тус улсын дипломат ажлын гол чиглэл нь дан ганц гадаад тусламж үзүүлэхээс хоёр талын үйлдвэрлэл, зах зээлийг хөгжүүлэх хэлэлцээрт шилжиж хоёр талын хамтын ажиллагааны төслүүдийг хэрэгжүүлдэг.

Ерөнхийлөгч Цай Инвэний Өмнөд рүү чиглэсэн шинэ бодлогын дагуу Тайвань Зүүн өмнөд Азийн орнуудын холбооны гишүүн 10 орон, Өмнөд Азийн 6 орон, Австрали, Шинэ Зеланд зэрэг улсуудтай эдийн засаг, худалдааны хамтын ажиллагаа, авьяас чадвар хөгжүүлэх, нөөц бололцоогоо хуваалцах, бүс нутгийн асуудлууд дээр чармайн ажиллаж байна. Үүний урт хугацааны зорилго нь харилцан ашигтай байхад үндэслэн хамтын ажиллагааны шинэ хэв маягийг бий болгоход орших юм.

Тайвань (БНХУ) нь олон улс орнуудтай албан ёсны харилцаатай ба Австрали, Канад, Европын холбооны улсууд, Япон, Шинэ Зеланд, Их Британи болон АНУ зэрэг улс орнуудтай дипломат бус ч бодит харилцаатай байдаг. Ерөнхийлөгч Цай 2016 онд Парагвай, Панам улсад албан ёсны айлчлал хийв. 2017 онд Хондурас, Никарагуа, Гватемала, Эл Сальвадор, Маршалын арлууд, Соломон арал, Тувалу улсуудад, 2018 онд Эсватинигийн вант улс, Парагвай, Белиз, 2019 онд Палау, Науру, Маршалын арлууд, Гайти, Гэгээн Кристофер болон Нэвис, гэгээн Винсент болон Гренадин, гэгээн Люсиад тус тус айлчлав.

Өмнөд рүү чиглэсэн шинэ бодлого

2021 оны 9, 12 дугаар сард Ерөнхийлөгч Цай Төв Америкийн тусгаар тогтнолын 200 жилийн ой, Төв Америк интеграцлагдсаны 30 жилийн ойг тохиолдуулан тус тус цахим мэндчилгээ дэвшүүлсэн.

2023 оны 3 дугаар сарын 29-нөөс 4 дүгээр сарын 7-ны хооронд ерөнхийлөгч Цай Хамтын үйл ажиллагаагаа хөгжүүлэх Ардчилсан холбоотнуудын уулзалт нэрийн дор Гватемала, Белиз улсуудад айлчлав. Тус оны 9 дүгээр сарын 5-8-ны хооронд Эсватинигийн Вант улсад айлчлан хоёр улсын найрамдалт харилцааг тэмдэглэн цаашид тогтвортой хамтын ажиллагаагаа гүнзгийрүүлэн Африкийн улс үндэстнийг тусгаар тогтносны 55 жилийн ойг, Мсвати III хааны 55 насны ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэв.

Олон улсын оролцоо

Тайвань Дэлхийн Худалдааны Байгууллага, Ази Номхон Далайн Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа, Дэлхийн Амьтны Эрүүл Мэндийн Байгууллага, Азийн Хөгжлийн Банк болон Төв Америкийн Эдийн Засгийн Интеграцлалын Банк зэрэг 40 гаруй Засгийн газар хоорондын байгууллага ба тэдгээрийн харьяа байгууллагуудад бүрэн эрхт гишүүнчлэлтэй байдаг. Түүнчлэн Европын Сэргээн Босголтын Хөгжлийн Банк, Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжил ба Төв Америкийн интеграцлалын системийн хороо зэрэг 25 олон улсын засгийн газрын байгууллага болон харьяа байгууллагуудад ажиллагчийн байр суурь эсвэл өөр статустай байдаг. Тайваний хөрөнгийн зах зээл, Ази дахь чухал байр суурийг нь харгалзан, Төв Америкийн Эдийн Засгийн Интеграцлалын банк 2021 оны 7 дугаар сарын 6-нд Тайваньд салбараа нээсэн нь Төв Америкаас гадаадад нээгдэж буй анхны салбар юм.

Тайвань өөрийн бие даасан байдал, нэр төрийг хадгалж ард түмний аж амьдралыг сайжруулахын зэрэгцээ олон улсын байгууллагуудтай ажил үүрэг мэргэжлийн түвшинд хамтран ажиллаж хувь нэмрээ оруулахыг хичээж байна. Үүний тулд ДЭМБ, Олон улсын Иргэний Нисэхийн байгууллага, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн тухай НҮБ-ын суурь конвенц, Олон улсын Эрүүгийн цагдаагийн байгууллага зэрэг Засгийн газрын оролцоотой байгууллагуудтай хамтран ажиллаж хүн төрөлхтний сайн сайхны төлөө өөрийн хувь нэмрээ оруулахыг эрмэлзэж хичээсний үр дүнд дипломат болон сайн харилцаатай улс орнуудын дэмжлэгийг авсан юм.

Хүчирхэг гадаад харилцаа

2023 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 172 улс орон БНХУ-ын (Тайвань) паспорт эзэмшигчдэд визгүй зорчих, дамжин өнгөрөх виз эсвэл цахим визний

эрх олгоод байна. Мөн Тайвань 17 улстай амралтаар ажиллах гэрээ байгуулсан.

Тайвань АНУ-тай албан ёсны дипломат харилцаагүй ч визний хөнгөлөлтийн хөтөлбөрт багтдаг цорын ганц орон бөгөөд уг хөнгөлөлтөд 40 улс хамрагддаг ба үүгээрээ хоёр талын харилцааг онцгойлон авч үзэж буйг илэрхийлсэн хэрэг юм. 1979 онд АНУ-ын Конгрессоос баталсан Тайваний харилцааны тухай хууль нь албан ёсны дипломат харилцаа тогтоогоогүй ч хоёр улсын хамтын ажиллагааны бат бэх суурь болж өгсөн. Мөн АНУ-ын зүгээс Тайваний харилцааны тухай хууль болон зургаан баталгааны дагуу Тайваньд өгсөн аюулгүй байдлын амлалтаа биелүүлж, удаа дараа нотлон харуулсан. 2018 онд Тайваний аялал жуулчлалын тухай хуулийг АНУ-ын Конгресс санал нэгтэй баталсан ба тухайн үеийн Ерөнхийлөгч Доналд Ж.Трампын үсэг зурсан юм. Энэхүү хууль тогтоомж нь хоёр талын бүх шатны албан тушаалтнуудыг өөр хоорондоо айлчлах боломжоор хангаж өгсөн нь АНУ-ын Засгийн газрын Гүйцэтгэх болон Хууль тогтоох байгууллагын зүгээс Тайванийг хүчтэй дэмжиж байгааг харуулж байна. 2020 онд Тайваний холбоотнуудын олон улсын хамгаалалт, сайжруулалтын санаачилгын тухай хуулийг (Тайпэйгийн хууль) АНУ-ын Конгресс баталж, хууль тогтоомжид гарын үсэг зурснаар АНУ дэлхий дахины Тайваний дипломат холбоотнууд болон олон улсын байгууллага дахь Тайваний оролцоог дэмжиж буйгаа илэрхийлсэн юм. 2021 онд АНУ-ын Ерөнхийлөгч Ж.Байдены засаг захиргаа нь тус улсын Тайваний талаарх амлалтаа дахин биелүүлж, АНУ-ын Засгийн газар Тайваньтай хамтран ажиллах шинэ удирдамжийг гаргаж, оролцоог нэмэгдүүлэв. 2023 онд АНУ-ын Төлөөлөгчдийн танхим батлан хамгаалах эрх зүйн актыг гарын үсэг зурж баталгаажуулснаар 2024 онд Батлан хамгаалах эрх зүйн акт албан ёсоор батлагдах боломжтой болов. Энэхүү хуулийн төсөл нь Тайваний өөрийгөө хамгаалах

чадавхыг нэмэгдүүлэх, бүс нутгийн аюулгүй байдлыг хангахад туслахад чиглэсэн юм. Мөн Тайвань, АНУ нь хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлэхийн хэрээр хоёр орны түншлэл дэлхийн хамтын ажиллагааны нэг хэсэг болон өргөжиж байна.

Тайвань болон Ватикан олон жилийн дипломат харилцаатай бөгөөд 2023 онд дипломат харилцаа тогтоосны 81 жилийн ой тохиосон юм. Хоёр тал шашны эрх чөлөө, хүмүүнлэгийн тусламжийн талаар нийтлэг үүрэг хүлээдэг. Пап ламын дайныг зогсоож энх тайвныг тогтоох уриалгыг дэмжин Оросын түрэмгийллийн эсрэг тэмцэж байгаа Украин улсад хүмүүнлэгийн тусламж үзүүлж байна. Энх тайван, эрх чөлөө, ардчилал, хүний эрхийг дээдэлдэг нийтлэг үнэт зүйлсээрээ Тайвань нь олон улсад энэрэнгүй үйлс, энх тайвныг дэмжихэд Ромын Пап болон бусад улс орны хамтрагч хэвээр байх болно.

Үүний нэгэн адил ардчилал, эрх чөлөө, хүний эрх болон хууль дээдлэх ёс зэрэг нийтлэг үнэт зүйлсийг хуваалцсанаар Тайвань нь Европын холбоо ба бусад Европын улс орнуудтай олон салбарт илүү ойр дотно хамтын ажиллагаа, солилцоог хөгжүүлсээр ирсэн. Тухайлбал, Тайвань ЕХ-той эдийн засаг, худалдааны харилцаагаа эрчимтэй хөгжүүлснээр ЕХ нь Тайваний тал дахь том худалдааны түнш, гадаадын хөрөнгө оруулалтын хамгийн том эх үүсвэр болсон юм. Түүнчлэн хоёр тал эко эрчим хүч, дэвшилтэт технологи, цахим өөрчлөлт, нийлүүлэлтийн сүлжээний бүтцийн өөрчлөлт зэрэг хөгжиж буй салбарт хамтран ажиллаж байна. Тайвань ЕХ-ны хүний эрхийн байгууллагуудтай хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлж байна. Жил бүр Тайвань ЕХ-ны Хүний эрхийн зөвлөгөөнөөр талууд хүйсийн эрх тэгш байдал, ЛГБТ-ийн эрх ба цагаач ажилчдын эрх зэрэг сэдвүүдээр санал солилцон, зөвшилцдөг. 2021 оны 10 дугаар сард Европын Парламент анх удаа ЕХ-Тайваний найрсаг харилцаа, хамтын ажиллагааны

тайланг баталсан ба 2022 оны 9 дүгээр сард Тайваний хоолойн нөхцөл байдлын талаар тогтоол гаргав.

2017 онд Японы Тайвань дахь Төлөөлөгчийн газрын нэрийг Японы солилцооны нийгэмлэг байсныг Япон - Тайваний солилцооны нийгэмлэг, Тайваний Зүүн Азийн харилцааны нийгэмлэгийг Тайвань-Японы харилцааны нийгэмлэг болгон тус тус өөрчилсөн нь хоёр талын дотно харилцаа улам нягтарч байгааг харуулж байна. Япон Улсын 2020 оны Гадаад харилцааны Хөх номд Тайванийг хамгийн чухал хамтрагч орон хэмээн тэмдэглэв. Япон нь Тайваний олон улсын байр суурийг тууштай дэмждэг, Тайваний хоолойн тогтвортой байдлыг хангахад дэмжлэг үзүүлдэг орон юм. Цар тахлын үед хоёр улс харилцан туслалцаа үзүүлж саад бэрхшээлийг хамтдаа даван туулав.

2021 онд Япон Улсаас 4.2 сая гаруй тун ковид-19 вакцин хандивласан нь Тайваньд нийтээр вакцинжуулахад ихээхэн хувь нэмэр оруулав. Хариуд нь Тайваний зүгээс амны хаалт, хүчил төрөгчийн аппарат зэрэг эмнэлгийн багаж хэрэгслийг Японд хандивлав. Тайвань Японы эдийн засгийн харилцаа хүчтэй хөгжиж байгаа нь цар тахлын үед түр завсарлаад 2022 онд дахин зохион байгуулагдсан Эдийн засгийн түншлэлийн хорооны худалдаа эдийн засгийн хамтын ажиллагааны байгууллагын жилийн тайлангийн хурлын үр дүнгээс харж болно. 2023 оны 5 дугаар сард хоёр улс далай тэнгисийн асуудлаар жил болгон явуулдаг уулзалтыг нэмэлтээр зохион байгуулж ирээдүйн шинжлэх ухааны судалгаа, далай тэнгисийн аюулгүй байдлын талаар хэлэлцэв.

2015 оны 11 дүгээр сард Тайвань Филиппин улстай хоёр талын загасчдын аюулгүй байдлыг хангах үүднээс загас агнуурын асуудалд хууль эрхзүйн орчныг сайжруулах талаар хэлэлцээр байгуулав.

2016 оны 7 дугаар сарын 19-нд Ерөнхийлөгч Цай Өмнөд Хятадын тэнгисийн асуудалтай холбоотой дөрвөн зарчим, таван зүйлийг дэвшүүлсэн юм.

Дөрвөн зарчим:

1. Өмнөдийн маргаан Хятадын тэнгисийн асуудлыг олон улсын хууль, тэнгисийн хууль, тэр дундаа НҮБ-ын тэнгисийн хуулийн конвенцод нийцүүлэн энхийн замаар зохицуулах ёстой,
2. Тайвань маргааныг шийдвэрлэхэд чиглэсэн олон талт механизмд хамрагдах ёстой,
3. Холбогдох улс орнууд бүс нутагт агаарын замын аюулгүй байдал болон нислэгийн эрх чөлөөг хангах үүрэгтэй,
4. Санал зөрчилдөөнөөс зайлсхийж, хамтын ажиллагааг дэмжих замаар маргааныг шийдвэрлэх ёстой. Хэлэлцээр эрх тэгш байдал дээр үндэслэх ба Тайвань бүх улстай Өмнөд Хятадын тэнгисийн энх тайван, тогтвортой байдлыг сайжруулж, бүс нутгийн нөөцийг илрүүлж, хөгжүүлэх тал дээр хамтран ажиллахад бэлэн байна.

Харин дэвшүүлсэн таван зүйлд улс орны загас агнуурын эрхийг хамгаалах, олон талт уулзалт зөвлөгөөнд оролцох, шинжлэх ухааны хамтын ажиллагааг сурталчлан дэмжих, далайн эрх зүйн чиглэлээр мэргэшсэн мэргэжилтнүүдийг төлөвшүүлэх зэрэг хүчин зүйлүүд багтана.

Засгийн газар Нанша арал дахь Тайпин арлыг Өмнөд Хятадын тэнгис дэх хүмүүнлэгийн хангамжийн бааз болгон өөрчлөхөөр ажиллаж байна. 2000 онд Тайпин арал болон Дунша арлуудад Засгийн газрын оролцоог хангах үүрэг хүлээсний дагуу Засгийн газрын Далайн хэрэг эрхлэх хорооны дэргэдэх Эргийн хамгаалалтын захиргаа гамшгийн үед хариу арга хэмжээ авч, гадаад

дотоодын иргэдэд хүмүүнлэгийн тусламж үзүүлсэн. Өмнөд Хятадын тэнгисийн амгалан тайван тогтвортой байдлыг дээшлүүлэхэд холбогдох бүх талуудтай хамтран ажиллах Засгийн газрын бодлогын дагуу ойр хөрш орнуудтай хамтын ажиллагаагаа гүнзгийрүүлсээр байна.

Тайпин арал нь 0.51 хавтгай дөрвөлжин километр талбайтай бөгөөд хүн ам оршин суух боломжтой, өөрийн гэсэн эдийн засгийн чадамжтай юм. Мөн НҮБ-ын “Далайн эрх зүйн тухай” конвенцын 121 дүгээр зүйлд заасан арлын стандарт, НҮБ-ын “Далайн эрх зүйн тухай” конвенц дахь Тайваний нутаг дэвсгэрт хамаарагдах далай, зэргэлдээх бүс болон далайн 200 милийн зайд орших эдийн засгийн онцгой бүс, НҮБ-ын ХБХБГ-н дагуу эх газрын тавиурын боломжийг бүрэн хангасан арал юм.

Харилцан ашигтай хамтын ажиллагаа

Тайвань дэлхий дахинд үлгэр жишээ болсон иргэний нийгэм цогцлоосон тул хүмүүнлэгийн тусламж үзүүлэх, цар тахлыг хянах ажиллагааг цаашид үргэлжлүүлэхийн зэрэгцээ уур амьсгалын өөрчлөлт, терроризм, үндэстэн дамнасан гэмт хэрэгтэй тэмцэх олон улсын үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцсоор байх болно. Ирээдүйд тус улс Засгийн газруудын хамтын ажиллагаа, бизнесийн хөрөнгө оруулалт, ажиллах хүчний солилцоог идэвхтэй байлгах замаар холбоотнууд болон үзэл баримтлал нэгтэй улс орнуудтай урт хугацааны түншлэлийн харилцаа тогтоож, хамтран ажиллан, дэлхий нийтийн энх тайван, эрх чөлөө, ардчилал, хүний эрхийн нийтлэг үнэт зүйлсийг сахин хамгаалж, түгээн дэлгэрүүлэх болно.

2015 онд байгуулагдсан Дэлхий нийтийн хамтын ажиллагаа, сургалтын фрэймворк нь Тайвань, Америк, Япон, Австрали болон түүний ижил төстэй хамтрагч орнуудын албаныхан болон мэргэжилтнүүд дэлхийн өнцөг бүрээс оролцдог сургалт зохион байгуулахад

голлох индэр болж байна. Олон жилийн туршид энэхүү санаачилга нь нийгмийн эрүүл мэнд, хууль сахиулах, кибер аюулгүй байдал, энергийн аюулгүй байдал, хэвлэл мэдээллийн чанар, эмэгтэйчүүдийн эрх мэдэл, гамшгийн үед хүмүүнлэгийн тусламж үзүүлэх зэргээр энэхүү платформд оролцох орнууд болон шийдвэрлэх асуудлын цар хүрээ улам бүр өргөжиж байна.

Тайвань цар тахлын эсрэг хорио цээрийн дэглэм, тусгаарлалтын горим сахиж, өндөр технологи ашиглан ойрын хавьтагчийг илрүүлэх, мэдээллээ ил тод хуваалцах зэрэг арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн ба энэхүү арга хэмжээ нь одоо Тайваний загварчлал нэрээр дэлхий дахинд танигдаад байна. Энэхүү загварчлалын үр дүнг хуваалцах болон 80 гаруй улс орнуудад амны хаалт, эмнэлгийн бусад хэрэгслийг хандивласнаар тус улсад коронавирүсний эсрэг вакцин хийх, судлах чиглэлээр холбоотнуудтайгаа нягт хамтран ажиллах үүдийг нээж өгсөн юм.

Тайваний загварчлал нь хүний амь насыг аварч, дэлхий дахины ковид 19-ийн эсрэг арга хэмжээг сайжруулснаар олон нийтийн талархал хүлээсэн. Түүнчлэн дотоодын цар тахлын томоохон давалгаа нь уг загварчлалыг туршсан томоохон сорилт болов. Нийгмийн давхаргуудын хариу үйлдэл, дотоод, гадаадаас вакцин хандивласнаар Тайвань ковид 19-ийн эсрэг амжилттай тэмцэж байна. Энэхүү дэмжлэгээр Тайвань цар тахлыг хязгаарлаж, бүх нийтийн эрүүл мэндийг хамгаалахын төлөө нийгмийн эрүүл мэндийн чиглэлээр үзэл санаа нэгт улс орнуудтай хамтын ажиллагаагаа цаашид хөгжүүлэх болно.

Нийгэмд гарсан өөрчлөлт, эдийн засгийн либералчлал болон Тайваньд ардчилсан өөрчлөлт гарснаар хувийн хэвшлийнхэнд таатай орчин бий болж, төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагаа ихээхэн хөгжсөн юм. Иргэний нийгэм өнөөдрийн сайн засаглалыг бий болгох, Тайванийг олон улсын тавцанд зөөлөн хүчний бодлогыг ашиглах боломжийг олгоход гол үүрэг гүйцэтгэж байна. ТББ-ууд НҮБ-ын Тогтвортой

хөгжлийн зорилтуудтай нягт уялдсан олон улсын хамтын ажиллагааны төрөл бүрийн төслүүдэд оролцож Тайваний нэр хүндийг өсгөж байна. Тайваний ТББ-уудыг олон улс оронтой илүү сайн холбохын тулд Засгийн газар олон улсын хурал зөвлөгөөн, үйл ажиллагаа арга хэмжээнд оролцож туршлага хуримтлуулах, чадвараа дээшлүүлэхэд нь туслалцаа үзүүлдэг. Түүнчлэн Засгийн газар нь олон улсын төрийн бус байгууллагуудыг Тайваньд Төлөөлөгчийн газар байгуулахад нь дэмжлэг үзүүлэхээс гадна ардчилал, аюулгүй байдал, хөгжил цэцэглэлтийг цаашид түгээн дэлгэрүүлэхэд нь таатай орчноор хангаж өгдөг.

Тайпэй хотод төвтэй Хятадын эх газар, хоёр эргийн харилцааны нийгэмлэг нь хоёр талын үйл ажиллагаа болон бизнес ажил хэргийг зохицуулдаг. (Чинь Хуянжао)

Хоёр эргийн харилцаа

Онцлох мэдээлэл

Ерөнхийлөгч Цай Инвэний дөрвөн баримтлал.

- Эрх чөлөөт, ардчилсан Үндсэн хуулийн тогтолцоог баримтална.
- БНХУ (Тайвань) болон БНХАУ бие биедээ үл захирагдана.
- Бие даасан байдлыг эрхэмлэж гаднаас халдаж эзэрхийлэхийг үл тэвчинэ.
- БНХУ-ын (Тайвань) ирээдүйг Тайваний ард түмний хүсэл зоригийн дагуу шийдвэрлэх ёстой.

Засгийн газар 1949 онд Тайваньд шилжин ирснээс хойш Пэнху, Жиньмэнь, Мазү зэрэг арлууд болон Тайваний мэдлийн дагуул арлуудад бүрэн эрхээ хэрэгжүүлж байх ахуйд Хятад улс Бээжингийн эрх баригчдын хяналтад байсаар ирсэн. 1980-аад оны сүүлээр ардчилсан нийгэмд шилжсэнээр хоёр эргийн иргэдийн харилцаа болон солилцоонд тавигдсан олон хязгаарлалт цуцлагдсан

юм. Түүнчлэн өнөөдрийн байдлаар Тайвань Хятад улсын хамгийн том хөрөнгө оруулагчдын нэг болоод байна. 1991 оноос 2022 оны 12 дугаар сарын эцэс хүртэл Хятадад оруулсан хөрөнгө оруулалтын тоо нь 45,195 бөгөөд нийт хэмжээ 203.33 тэрбум ам.доллар болоод байна. 2022 онд хоёр эргийг дамнасан худалдааны хэмжээ 205.11 тэрбум ам.долларт хүрсэн.

2008 оны 6 дугаар сард Тайваний хоолойн солилцооны сан болон Хятадын эх газрын хоёр эргийн харилцааны нийгэмлэгийн хоорондын хэлэлцээрийг 10 жилийн дараа дахин сэргээв. 2015 оны 8 дугаар сар гэхэд Тайваний хоолойн хоёр талд ээлжлэн 11 удаа хэлэлцээр хийж, 23 албан ёсны гэрээ байгуулснаас 21 нь ойлголцолд хүрч хүчин төгөлдөр болсон байна. Эдгээр хэлэлцээрийн дотроос хамгийн чухал нь Тайвань, Хятадын худалдаа, эдийн засгийн харилцааг институт болгох зорилготой 2010 оны 6-р сард байгуулсан Хоёр эргийн эдийн засгийн хамтын ажиллагааны суурь хэлэлцээр юм.

Энх тайван, тогтвортой байдал

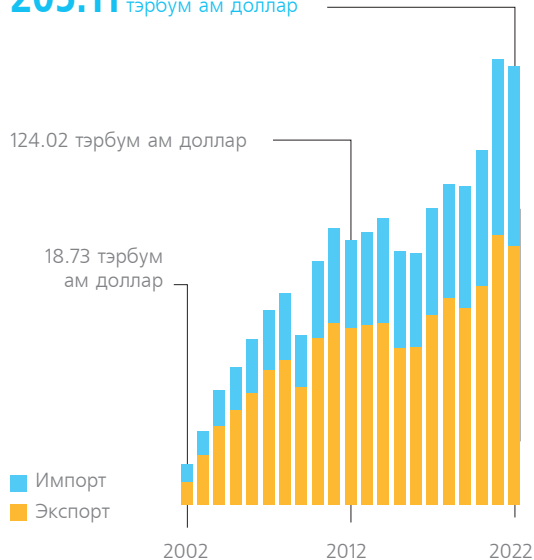
Дотоодын шинэчлэлийг явуулахын тулд тус улсад тайван амгалан, тогтвортой гадаад орчин шаардлагатай. Ялангуяа Хятадтай харилцах харилцааны тал дээр илүү шаардлагатай байна. Ерөнхийлөгч Цай Инвэнь 2016 оны 5 дугаар сарын 20-нд анх удаа томилогдож, 2020 онд дахин сонгогдсоныхоо дараа өнөөгийн бодит байдал, улс төрийн суурин дээр тулгуурласан тууштай, урьдчилан таамаглах боломжтой, тогтвортой хоёр эргийн харилцааг байгуулахын төлөө ажиллаж байна.

Хоёр эргийн одоогийн байдлыг хэвээр хадгалах Засгийн газрын байр суурь өөрчлөгдөхгүй гэж Тайвань олон улс болон бүс нутагт хандан амлалт өгсөн. Ази тивийн тайван амгалан байдал, хөгжил дэвшил нь тухайн

Хоёр эргийн худалдаа

Нийт

205.11 тэрбум ам доллар

Эх сурвалж: Гаалийн газар, Сангийн Яам

бүс нутгийн улс орнуудын хамтын үүрэг хариуцлага билээ. Тиймээс хоёр эргийн асуудал бол бүс нутгийн аюулгүй байдалтай уялдаатай юм. Тайвань хоёр эргийн харилцааг тогтвортой, тууштай, урьдчилан таамаглаж болохуйцаар үргэлжлүүлэн хөгжүүлэх байдлаар бүс нутгийн аюулгүй байдлыг хамгаалах үүрэг хариуцлагаа биелүүлэх болно. Гэвч сүүлийн жилүүдэд Хятад улс хоёр

эргийн харилцааны талаар улс төрийн байр сууриа илэрхийлж, өөрийн талаас албан ёсны харилцаагаа таслан, Тайваньд удаа дараа улс төр, цэргийн дарамт шахалт үзүүлсэн билээ.

2019 оны 1 дүгээр сарын 2-нд Хятад улс Тайваньд "Нэг улс, хоёр систем"-ийн загварыг судлахыг санал болгосноор бүс нутгийн амгалан тайван, тогтвортой байдлыг алдагдуулж байна. Хятад улсаас идэвхжиж буй улс төрийн шахалт дарамттай уялдуулан Ерөнхийлөгч Цай 2019 оны 3 дугаар сарын 11-нд үндэсний аюулгүй байдлыг бэхжүүлэх, үндэсний бүрэн эрхт байдлыг хамгаалах, өнөөгийн болон хойч үеийнхэн Тайваний ирээдүйг шийдэх эрхтэй байх шийдвэрийг гаргав. Мөн тус улсын улс төрийн үйл явцад гадны дайсагнагч хүчнүүд хөндлөнгөөс оролцохоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Хууль тогтоох байгууллага 2020 оны 1 дүгээр сарын 15-ны өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн Үл нэвтрэх акт буюу Тайваний ардчилалд саад болохын эсрэг хуулийг батлав.

2022 онд АНУ-ын Төлөөлөгчдийн танхимын дарга Нэнси Пелоси Тайваньд айлчилсны дараа ерөнхийлөгч Цай дараагийн спикер Кэвин Мкартитэй уулзав. Энэхүү хоёр үйл явдын дараа Хятадын эрх баригчдын зүгээс Тайваньд улс төр, эдийн засаг, цэргэ армийн дарамт шахалтыг улам хүчтэй үзүүлэх болов.

Геополитикийн хурцадмал байдлыг намжаах үүднээс Засгийн газар Тайваний бүс нутаг болон Хятадын эх газрын ард түмний хоорондын харилцааг зохицуулах хуулийг шинэчилж байна. Өнөөдрийг хүртэл батлагдсан нэмэлт өөрчлөлтүүд нь хоёр эргийн улс төрийн хэлэлцээрт ардчилсан хяналтын механизмыг

бий болгосон бөгөөд Хятадын зөвшөөрөлгүй хөрөнгө оруулалтад торгууль ногдуулахаар зохицуулсан.

Түүнчлэн үндэсний аюулгүй байдалтай холбогдох гол технологи эзэмшдэг, Засгийн газраас судалгааны буцалтгүй тусламж авсан этгээдийг Хятадад аялахыг хязгаарлах, хяналтыг нэмэгдүүлэх, Хятадын аж ахуйн нэгжүүд гуравдагч этгээдээр дамжин Тайваньд хууль бусаар бизнес эрхлэхээс сэргийлэх хуулийн зохицуулалт хийгдсэн.

Цар тахлын тархалтаас сэргийлэхийн тулд Тайвань Хятадын иргэдийг хилээр нэвтрэхэд хязгаарлалт хийсэн болно. Нийгмийн шаардлага, үйлдвэрлэлийн хэрэгцээ, боловсрол эзэмших эрхийг бодолцон энэхүү зохицуулалтаа уян хатан болгосон бөгөөд хятад иргэдийг тайвань ахан дүүс дээрээ айлчлах, улс дамнасан бизнесийн гэрээгээ биелүүлэх, эрдэм шинжилгээ судалгааны солилцоо болон үндсэн сургалтад хамрагдах боломжийг олгов. Цаашид Засгийн газар олон улсын байдал, бүс нутаг болон хоёр эргийн харилцааны хөгжлөөс шалтгаалан бодлогоо эргэн харж зохицуулалт хийсээр байх болно.

Ерөнхийлөгч Цайгийн гаргасан хоёр эргийн бодлогын зарчим, чиглэлийн дагуу хоёр эргийн харилцааг хөгжүүлэх асуудлыг Засгийн газар нухацтай авч үзэх болно. Нийгмийн бүх салбарын дуу хоолойг сонсож, хоёр эргийн солилцооны удирдлагын механизмыг бэхжүүлж, ардчилал, аюулгүй байдлын хамгаалалтын механизмыг боловсронгуй болгож, шаардлагатай үед хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллана. Энэ нь хоёр эргийн хоорондох эерэг харилцааг дэмжих,

хоёр талын солилцоог хэвийн, тогтвортой байлгах зорилготой юм.

Тогтвортой хандлага

Засгийн газар Тайваний Үндсэн хууль, Тайваний бүс нутаг болон Хятадын эх газрын ард түмний хоорондын харилцааг зохицуулах тухай хууль болон ард түмний хүсэл зоригийн үндсэн дээр хоёр эргийн харилцаа зохицуулагдана.

Нэмж дурдахад, Засгийн газар БНХАУ-ын эрх баригчдад хандан БНХУ-ыг оршин тогтнож буйг, Тайваний ард түмэн ардчилсан тогтолцоог тууштай дэмжиж итгэл төгс байгаа бодит байдалтай нүүр тулахыг уриалж байна. 2021 оны Тайваний Үндэсний баяраар Ерөнхийлөгч Цай Дөрвөн баримтлал тунхагласан билээ. Үүнд: Нэгдүгээрт, Эрх чөлөөт, ардчилсан Үндсэн хуулийн тогтолцоог баримтална; Хоёрдугаарт, БНХУ (Тайвань) болон БНХАУ бие биедээ үл захирагдана; Гуравдугаарт, Бие даасан байдлыг эрхэмлэж гаднаас халдаж эзэрхийлэхийг үл тэвчинэ. Дөрөвдүгээрт, БНХУ-ын (Тайвань) ирээдүйг Тайваний ард түмний хүсэл зоригийн дагуу шийдэх ёстой гэсэн байр суурь баримтлахаа илэрхийлсэн байна.

Ерөнхийлөгч Цай 2022 оны 10 дугаар сарын 10-нд Үндэсний баяраар хэлсэн үгэндээ “Тайвань эдийн засаг, үйлдвэрлэл, нийгмийн аюулгүй сүлжээ, чөлөөт ардчилсан засаглал болон үндэсний батлан хамгаалахаа хүчирхэгжүүлж улсынхаа эрх чөлөө, ардчиллыг дотоод болон гадаадад хамгаална” хэмээн онцолсон юм.

Энэхүү байр суурийг Тайваний ард түмэн санал нэгтэй дэмжсэн юм. Ерөнхийлөгч Цай Хятад улсад хандан энх тайван, эрх тэгш, ардчилсан байдлаар хоёр эргийн

ард түмний сайн сайхны төлөө хамтран ажиллахыг уриалж байна. Бээжингийн талаас хоёр эргийн сөргөлдөөнийг зөөлрүүлж хоёр эргийн харилцааг сайжруулахыг эрмэлзвэл Тайвань үүнийг хүндэтгэн үзэж яриа хэлэлцээр хийхэд бэлэн байна. Түүнчлэн цар тахал намжсаны дараа хоёр эргийн иргэдийн харилцаа сэргэж хэвийн үргэлжлэхийг Тайваний талаас хүсэж байна. Тайваний Засгийн газар Хятадаас ирж буй сүрдүүлгийг сөрөн зогсож, бүс нутгийн энх тайван, тогтвортой байдал, хөгжил цэцэглэлтийг дэмжих, үндэстний эрх ашгийг хамгаалахын тулд АНУ, Япон болон бусад үзэл санаа нэгтэй улс орнуудтай хамтын ажиллагаагаа гүнзгийрүүлэн ажиллах болно.

Тайвань үйлдвэрийн нарийн эд ангийг ханган нийлүүлэлтээр дэлхийд тэргүүлдэг. (Чинь Хунхао)

Эдийн засаг

Онцлох мэдээлэл

2022 онд Тайвань бүтээгдэхүүн экспортлогч дэлхийн 17 дахь орноор шалгарсан.

Өмнөдийг чиглэсэн шинэ бодлогын дагуу Тайвань Зүүн өмнөд Азийн орнуудын холбооны гишүүн 10 улс, Өмнөд Азийн 6 улс, Австрали, Шинэ Зеланд зэрэг улс орнуудтай хамтын ажиллагаагаа гүнзгийрүүлэн хөгжүүлж байна.

Тайвань дэлхийн эдийн засагт чухал байр суурийг эзэлдэг. Дэлхийн мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийн салбарын шилдэг тоглогч төдийгүй үйлдвэрлэлийн салбарын голлох бүтээгдэхүүний томоохон нийлүүлэгч юм.

Дэлхийн худалдааны байгууллагын мэдээлснээр 2022 онд Тайвань 17 дахь экспортлогч болон импортлогч орноор тодорсон. 2022 оны 12 дугаар сарын байдлаар гадаад валютын хамгийн их нөөцтэй орны нэгээр шалгарав. 2022 онд Тайваний ДНБ-ий нэг хүнд ногдох хэмжээ 32,756 ам.долларт хүрчээ. ДНБ-ий хувьд Тайвань нь Швейцар, Польштой ойролцоо эрэмбэлэгддэг бол нэг хүнд ногдох ДНБ-ий худалдан авах чадвараараа Бахама, Өмнөд Солонгос улстай ижил байна.

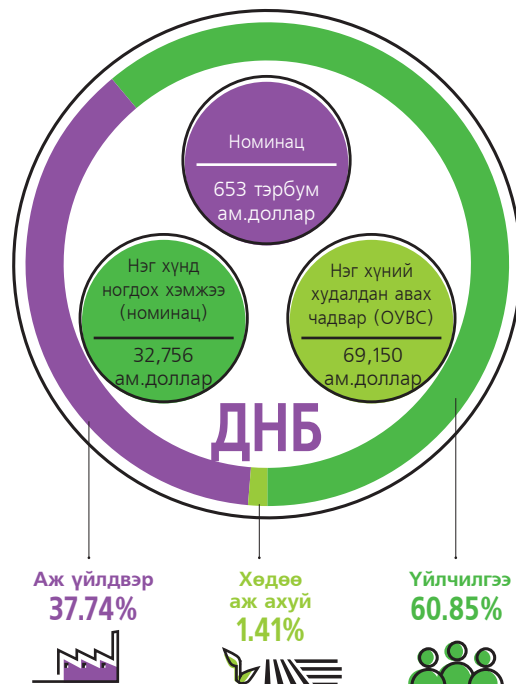
Худалдааны өсөлт

2021 онд дэлхийн эдийн засаг Ковид-19 цар тахлын өмнөх хэмжээнд өссөн байна. 2022 онд дэлхийн эдийн засаг шинээр гарч ирсэн технологи, дижитал өөрчлөлтүүдийн бизнесээс ихээхэн ашиг олжээ. Жилийн хоёрдугаар хагаст дэлхийн эдийн засгийн удаашрал нөлөөлсөн ч Тайваний импорт экспортын жилийн үзүүлэлт 9.6 хувиар өсөж 907.4 тэрбум ам долларт хүрч өндөр амжилт тогтоосон байна. Ялангуяа, Тайваний экспорт болон импорт 7.4 хувь, 12.1 хувь тус тус өссөн байна.

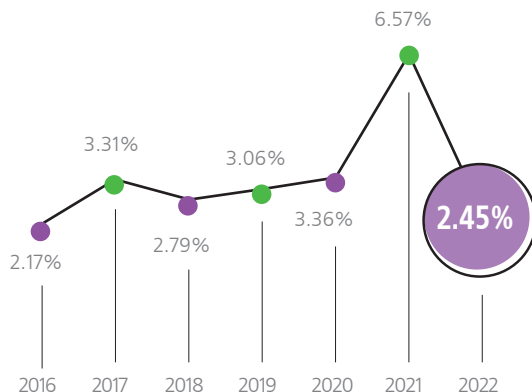
Жил бүрийн дэлхийн эдийн засгийн судалгаа, Менежментийн хөгжлийн олон улсын хүрээлэн, Бизнесийн орчны эрсдэлийн судалгаагаар Тайвань урт хугацааны тогтвортой өсөлт, технологийн хөгжлөөрөө жилээс жилд тэргүүлж байгаа шилдэг улсуудын нэгээр тодорч байна. 2023 онд мөн дээрх үзүүлэлттэй ижил үнэлэгдсэн байна. (“Global Survey Rankings” 66-67 тал.)

2013 оны 7 дугаар сард Тайвань Шинэ Зеланд улстай эдийн засгийн хамтын ажиллагааны хэлэлцээрт гарын үсэг зурснаар Эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллагын гишүүн улстай анх удаа гэрээ байгуулсан юм. Мөн оны 11 дүгээр сард Сингапур

ДНБ 2022 он

Эдийн засгийн өсөлтийн үзүүлэлт

Эх сурвалж: Төсөв, нягтлан бодох бүртгэл, статистикийн ерөнхий газар

улстай эдийн засгийн түншлэлийн хэлэлцээр байгуулсан нь Тайвань нь Зүүн өмнөд Ази дахь худалдааны түнш улстайгаа анх удаа гэрээ байгуулсан хэрэг юм. Дээрх хоёр гэрээ нь Дэлхийн худалдааны байгууллагын стандартаас давж гарсан юм. Ийнхүү ахиц гарснаар тухайн улсын бүс нутгийн эдийн засгийн интеграцчлагдахад оролцох оролцоог нэмэгдүүлнэ хэмээн таамаглаж байна. Жишээлбэл, Номхон далайг дамнансан түншүүдийн харилцааг иж бүрэн хөгжүүлэх гэрээ болон бүс нутгийн иж бүрэн эдийн засгийн хамтын ажиллагааны гэрээ гэх мэт. Тайвань болон АНУ 2021 оны 11 дүгээр сард Тайвань Америкийн эдийн засгийн хөгжил дэвшлийн түншлэлийн талаар авч хэлэлцсэн бөгөөд 2023 оны 6 дугаар сард Худалдаа, хөрөнгө оруулалтын үндсэн гэрээ

байгуулсан. Тайвань мөн 2017, 2018, 2020 онд Парагвай, Эсватинийн вант улс, Белиз улстай эдийн засгийн хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулжээ. Эдгээр гэрээ нь эдийн засаг, хөрөнгө оруулалт, технологи, худалдааны харилцааг бэхжүүлэхийн зэрэгцээ гурван улстай найрамдалт харилцаагаа бататгах зорилготой юм.

Хөгжлийн чиг хандлага

Тайвань 2016 оноос шинээр аж үйлдвэр хөгжүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлж эхэлсэн нь өөрчлөлт шинэчлэлийг хурдасгаж өгсөн. 5+2 аж үйлдвэрлэлийн инновацийн төлөвлөгөө нь дараагийн үеийн ухаалаг машин механизм, Азийн цахиурын хөндий, биотех эм зүй, ногоон эрчим хүч, батлан хамгаалах, шинэ хөдөө аж ахуй, тойрог эдийн засгийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэхэд гол хүчин зүйл болсон юм.

2020 онд урд өмнө нь явуулж байсан бодлого дээрээ тулгуурлан зургаан цөм стратегийн үйлдвэрлэлийг байгуулсан бөгөөд энэ нь 2019 оны Тайваний гурван том төлөвлөгөөтэй холбогдож хөрөнгө оруулалт хийгдсэн. Үүнд мэдээлэл ба дижитал технологи; кибер аюулгүй байдал; нарийвчилсан анагаах ухааны технологи; батлан хамгаалах; ногоон, сэргээгдэх эрчим хүч болон стратегийн нөөц үйлдвэрлэл зэрэг багтана. Эдгээр нь Тайваний аж үйлдвэрийн хөгжлийг ахиулж хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бий болгоно.

Засгийн газар нь ирээдүйн 30 жилийн хугацаанд хөгжүүлэх “Дэд бүтцийн хөгжлийн хэтийн төлөв” хөтөлбөрийг дэмжин ажиллаж байна. Энэхүү хөтөлбөр нь төмөр замын хөгжил, дижитал дэд бүтэц, усан орчин, хүнсний аюулгүй байдал, ногоон эрчим хүч, хот орон нутгийн хөгжил, нөхөн үржихүйг дэмжих,

Худалдаа, хөрөнгө оруулалтын танилцуулга (2022)

Худалдааны нийт хэмжээ: 907.4 тэрбум ам.доллар

Экспорт: 479.4 тэрбум ам.доллар

Импорт: 428 тэрбум ам.доллар

Худалдааны тэнцвэрт байдал: 51.4 тэрбум ам.долларын ашигтай

Экспортын том таван түнш орон:

Импортын том таван түнш орон:

Хятад (Хонконгийг багтаасан) 22.1%
 АНУ: 15.7%
 ЗӨАБН*: 14.2%
 Япон: 9.7%
 Европын холбоо: 9.3%

Гадаад валютын нөөц: **554.9** тэрбум америк доллар

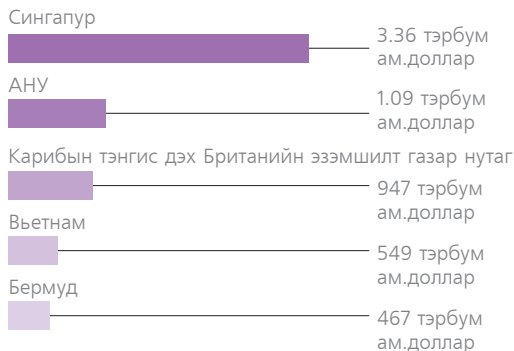
(2022 оны 12 дугаар сарын байдлаар)

* (ЗӨАБН) Зүүн өмнөд Азийн бүс нутгийн хамтын ажиллагааны нийгэмлэг

Бүртгэлтэй гадаадын хөрөнгө оруулалтын хэмжээ:

US\$9.96 тэрбум ам.доллар

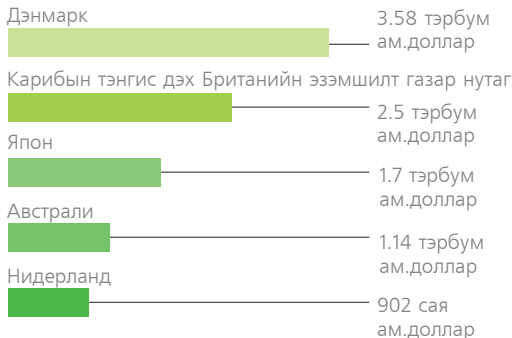
Эхний таван орон

Бүртгэлтэй дотоодын хөрөнгө оруулалт:

13.3 тэрбум ам.доллар

Эхний таван орон

Дэлхийн судалгааны зэрэглэл

Судалгааны сэдэв (хэвлэгдсэн огноо)	Зэрэглэл	Судалгаанд хамрагдсан орнууд	Судалгааны байгууллага
Дэлхийн өрсөлдөх чадварын жилийн тайлан (2023 оны 6 дугаар сар)	6	64	Олон улсын менежментийн хүрээлэн
Ашиг олох боломжийн зөвлөмж (2023 оны 1 дүгээр сар)	14	50	Бизнесийн орчны эрсдэлийн мэдээллийн байгууллага
Эдийн засгийн эрх чөлөөний индекс (2023 оны 2 дугаар сар)	4	184	Өв сан

хүүхдийн халамж асрамжийн газрыг нэмэгдүүлэх, авьяас чадварыг хөгжүүлэх, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зэрэг үндсэн найман бодлогыг агуулж байна.

Засгийн газар нь инновацын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхийн зэрэгцээ байгаль орчныг хамгаалах үүрэг хүлээдэг. Үүнийг харгалзан эдийн засгийн шинэ загвар нь тогтвортой хөгжлийн зэрэгцээ ногоон эрчим хүчний хэрэглээг дэмжихийн тулд аж үйлдвэрийн бүтцийг өөрчлөх, газар ашиглалтыг дахин төлөвлөх, бүс нутгийн хөгжлийг дэмжих замаар ногоон сэргээгдэх эрчим хүчийг ашиглахыг зорьж байна.

Цар тахлын дараах эдийн засгийн өөрчлөлтийн улмаас 2023 онд Засгийн газар “Цар тахлын дараах эдийн засаг, нийгмийн байдал, үндэсний эдийн засгийг сэргээх” тусгай хууль санаачилж, 125 тэрбум долларын төсөв баталж санхүүгийн дарамт, хэрэглээний үнийг тогтвортой байлгах, үйлдвэрлэлийн салбарын дахин

сэргээх, эдийн засгийн гол цөмийг тогтвортой байлгахад зориулж арга хэмжээ авч байна.

Дээрх хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ нь цалингийн түвшинг нэмэгдүүлэх, бүс нутгийн хөгжлийг дэмжихийн сацуу Засгийн газар COVID-19 цар тахал болон АНУ-Хятадын худалдааны дайны нөлөө эдийн засагт удаан хугацаагаар нөлөөлөх эрсдлийг бууруулах зорилготой юм. Мөн үйлдвэрлэлийн өрсөлдөөнийг нэмэгдүүлснээр цаашид Тайваний эдийн засгийн өсөлтөд нөлөөлөх төлөвтэй байна.

Тайваний зүүн эргийн Хуалянь хотын Соёлын болон зохион бүтээх паркийн Алсын хараа лабораторын үзэсгэлэнг хүмүүс үзэж сонирхож байгаа нь. (Чэнь Мэйлин)

Шинжлэх ухаан ба технологи

Онцлох мэдээлэл

Тайвань нь мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлээр дэлхийд тэргүүлэгч орны нэг юм. 2023 оны 6 дугаар сард гаргасан Олон улсын менежментийн хөгжлийн хүрээлэнгийн Дэлхийн эдийн засгаар өрсөлдөх чадвартай 64 орны жагсаалтын зургаадугаарт Тайвань багтсан байна.

Тайванийг шинэлэг, хүртээмжтэй, тогтвортой болгох зорилготой “Ухаалаг Тайвань 2030 алсын хараа”-г хэрэгжүүлэхийн тулд Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөл нь тус улсын нийт хүн амын харилцан адилгүй хэрэгцээг ойлгож тодорхойлох үүднээс бусад яамдтай хамтран судалгаа хийж байна. Мөн шинэлэг технологийг өдөр тутмын амьдралд

нэвтрүүлж, байгальд ээлтэй шинэ үйлдвэрүүд байгуулах боломжийг нээж өгөх зорилготой юм. Шинжлэх ухаан, технологи нь эдийн засгийн өсөлт, үндэсний хөгжлийн гол хөдөлгөгч хүч бөгөөд Тайваний Шинжлэх ухаан, технологийн үндэсний зөвлөл нь гарааны бизнесийг дэмжих, үндэсний шинжлэх ухааны гурван том паркийг сурталчлах, шинжлэх ухааны судалгааг дэмжих замаар хөгжүүлэхийг зорьж байна. Мөн бүтээлч сэтгэлгээг хөгжүүлэх, судалгааны ажлыг үйлдвэрлэлийн хэрэгцээнд чиглүүлэх олон арга хэмжээ, хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлдэг.

Тайваний өндөр технологийн компаниудын амжилт нь Засгийн газраас үзүүлж буй дэмжлэгтэй үлэмж холбоотой юм. Үйлдвэрлэлийн технологийн судалгааны хүрээлэн, Үндэсний хэрэглээний судалгааны лаборатори, Мэдээлэл үйлдвэрлэлийн судалгааны хүрээлэн зэрэг байгууллагууд Засгийн газрын дэмжлэгтэйгээр үйлдвэр, технологи судалгаа эрдэм шинжилгээний ажлыг гүйцэтгэдэг.

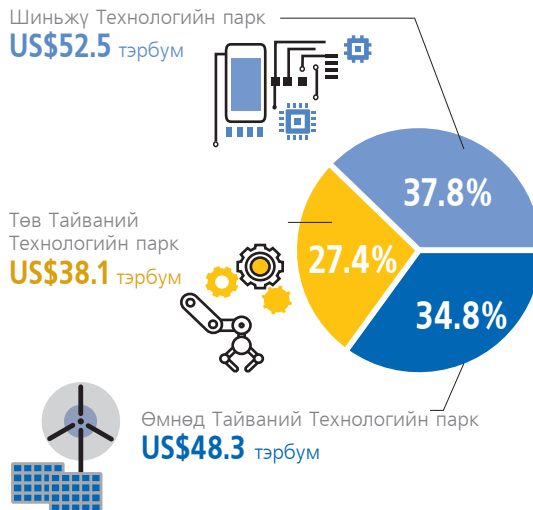
Инновацыг дэмжих нь

Үйлдвэрлэлийн технологийн судалгааны хүрээлэн (ITRI) нээлт хийсэн ололт амжилтаараа олон улсын нэртэй шагналуудыг удаа дараа хүртсэн юм. Сүүлийн 15 жилийн хугацаанд R&D 100 Awards-ийн 50 шагнал, 2012 оноос Edison Award 12 удаа, Clarivate Top 100 шинийг санаачлагчдын жагсаалтад 2015 оноос хойш 7 удаа багтсан байна.

Тус хүрээлэн дэлхийд тэргүүлэх хагас дамжуулагч үйлдвэрлэгч компани, микроэлектроник компани зэргийг үүсгэн байгуулж олон улсад танигдаж хүлээн зөвшөөрөгдөхөд гол үүрэг гүйцэтгэсэн юм.

Үндэсний хэрэглээний судалгааны лаборатори хүрээлэн байгаа орчны технологи, мэдээлэл харилцаа холбооны технологи, био анагаах ухааны технологи, технологийн бодлого гэсэн дөрвөн үндсэн чиглэлийг хамарсан долоон судалгааны төвөөс бүрдэнэ. Тус хүрээлэн судалгаа хөгжлийн платформ байгуулах, шинжлэх ухааны судалгааг дэмжих, шинжлэх ухаан, технологийг сурталчлах, өндөр технологийн салбарын боловсон хүчнийг бэлтгэх зорилготой ажилладаг.

Тайваний гурван том технологийн паркийн аж ахуйн нэгжүүдийн худалдааны эргэлт (2022)

Эх сурвалж: Үндэсний шинжлэх ухаан Технологийн консул

NAR лабораторийн Тайвань супер компьютерууд нь үндэсний шинжлэх ухааны судалгааг үйлдвэрлэлтэй холбож өгдөг. 2022 он гэхэд Тайвань нь 6000 гаруй хэрэглэгчдэд үйлчилж 18 саяас илүү цаг зарцуулж, 1800 гаруй судалгааны төслүүдэд дэмжлэг үзүүлсэн байна. Тайваньг ашигласан физик, хими, математик, уур амьсгалын шинжлэх ухаан, инженерчлэл, байгалийн шинжлэх ухааны хүрээг хамарсан нийт 900 гаруй

эрдэм шинжилгээний өгүүлэл амжилттай хэвлэгджээ. Мэдээлэл үйлдвэрлэлийн судалгааны хүрээлэнгийн гол зорилго нь мэдээлэл дамжуулалтаар хангах замаар Тайваний дэлхийд өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх явдал юм. Тус хүрээлэн нь мэдээлэл харилцаа холбооны технологийн шинэ бүтээгдэхүүн, хэрэглээний судалгаа, боловсруулалт хийдэг. Мөн төрийн болон хувийн хэвшлийн мэдээлэл харилцаа холбооны технологийг

Зургаан цөм стратегийн үйлдвэрлэл

Мэдээлэл ба Дижитал бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

Цахим аюулгүй байдлын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

Үндэсний батлан хамгаалах ба стратеги бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

Нарийвчилсан эрүүл мэндийн үйлдвэр

Ногоон эрчим хүч ба сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэл

Стратегийн нөөц бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

Дэлхийн судалгааны зэрэглэл

Судалгааны сэдэв
(хэвлэгдсэн огноо)

Зэрэглэл
(ангилал)

Судалгаанд хамрагдсан
улс орнууд

Судалгааны
байгууллага

2019 оны дэлхийд өрсөлдөх
чадварын тайлан
(2019 оны 10 дугаар сар)

4
(инновацын чадвар)

141

Дэлхийн эдийн
засгийн форум

2023 Дэлхийд өрсөлдөх
чадварын жилийн тайлан
(2023 оны 6 дугаар сар)

8
(технологийн дэд бүтэц)
5
(шинжлэх ухааны дэд бүтэц)

64

Олон улсын
менежментийн
хөгжлийн хүрээлэн

хөгжүүлэхэд гол үүрэг гүйцэтгэдэг бөгөөд холбогдох бодлого боловсруулах, авьяас чадварыг хөгжүүлэхэд чиглэсэн судалгааны төв юм. Сүүлийн 40-өөд жилийн хугацаанд 500,000 гаруй мэргэжилтэн тус хүрээлэнгийн сургалтад хамрагдсан байна.

Тайваний технологийн экосистем нь Ази тивд өөрийн байр сууриа эзлэхээр зорьж буй гадаадын хөрөнгө оруулагчдад тохиромжтой орчин бүрдүүлдэг. Орон нутгийн хөрөнгө оруулагчид, инженерийн үйлчилгээ үзүүлэгч болон технологи хөгжүүлэгч нар хамгийн сүүлийн үеийн судалгааны үр дүн дээр хамтран ажиллах арвин туршлагатай. Энэ үйлчилгээг дэлхийн өнцөг булан бүрээс залуу бизнес эрхлэгчдийн анхаарлыг татдаг инновац болон гарааны бизнесийн шинэ төв болох Тайваний технологийн дүүрэгт үзүүлж байна. Тайпэй болон Тайнань хотод байдаг Тайваний технологийн дүүргүүд нь хөрөнгө оруулагч компаниуд болон шинийг

санаачлагчдын санал солилцох, авьяас чадвараа нээн хөгжүүлэх, хамтарч ажиллах нэгдсэн платформ юм. Энэ дүүрэгт олон улсад нэрд гарах гарааны бизнесийг идэвхтэй дэмжин ажиллаж байна.

Технологийн үсрэнгүй хөгжлийг хурдасгахын тулд Тайваний шинжлэх ухааны паркууд биотехнологи, хувийн компьютер түүний дагалдах хэрэгсэл, нэгдсэн холболт, нанотехнологи, оптоэлектроник, нарийвчлал бүхий машин механизм, харилцаа холбоо зэрэг салбарт шинэ нээлт хийхийг эрэлхийлж буй компаниудыг нэгтгэсээр байна.

Тайваний боловсролын тогтолцоонд хичээлээс гадуурх үйл ажиллагааны үүрэг оролцоо улам нэмэгдэж байна.
(Пан Жиашань)

Боловсрол

Онцлох мэдээлэл

Тайваньд 2014 оны хичээлийн жилээс эхлэн 12 жилийн суурь боловсролын тогтолцоог хэрэгжүүлж байна. Тус улсад 148 их дээд сургууль, коллеж, ахлах сургууль байдаг.

Боловсрол нь төрийн бодлогын салшгүй хэсэг бөгөөд төсвийн ихэнх хувийг зарцуулдаг. Дээд боловсрол эзэмших явдлыг тусгайлан дэмжсэнээр техникийн коллеж, их дээд сургууль төгссөн хүмүүс Тайваний 15 ба түүнээс дээш насны хүн амын 48.8 хувийг эзэлж байгаагаас харвал сүүлийн 10 жилийн хугацаанд 8.1 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Боловсролын яамнаас оюутнуудад илүү боломж олгох үүднээс 2014 оноос эхлэн

зайлшгүй эзэмших есөн жилийн суурь боловсролын тогтолцоог 12 жил болгон хэрэгжүүлж байна.

Тайваний оюутан залуус жил бүр биологи, хими, газар зүй, математик, мэдээлэл зүй, физикийн олон улсын уралдаан тэмцээнд амжилттай оролцож тэргүүн байруудыг эзэлж байна. Тайваний чадварлаг боловсон хүчний нөөц нь тухайн улсын эдийн засгийн хөгжил цэцэглэлт, амьдралын чанарыг дээшлүүлэхэд асар өндөр хувь нэмэр оруулдаг билээ.

Засгийн газар нь 12 жилийн суурь боловсролын тогтолцоонд Тайваний нутгийн уугуул иргэдийн 16 омгийн хэл, хакка, холо зэрэг хэлийг дахин сэргээхийн тулд зайлшгүй судлах хичээлүүдийн тоонд оруулсан байна. Цаашлаад Тайваний авьяас чадвар, үйлдвэрлэлийн дэлхийд өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх зорилгоор Засгийн газар 2021 оноос “Хос хэл 2030” (хятад, англи хэл) бодлогыг хэрэгжүүлж байна.

Тэтгэлэгт хөтөлбөрүүд

Гадаад оюутнууд Тайваний Засгийн газрын болон их дээд сургуулийн тэтгэлэгт хамрагдах боломжтой. Тухайлбал, Тайваний тэтгэлэгт хөтөлбөр нь бакалавр, магистрт суралцах хүсэлтэй оюутнуудад тэтгэлэг олгодог. Тэтгэлгийг сонирхож буй залуус тус улсын элчин сайдын яам, төлөөлөгчийн газартай холбоо барих эсвэл Боловсролын яамны <https://english.moe.gov.tw/lp-1.html> веб сайтаар мэдээлэл авч болно.

Гадаад оюутнуудыг Тайваньд хятад хэл сурахыг дэмжих зорилгоор Боловсролын яамнаас хятад хэлний тэтгэлэгт хөтөлбөр хэрэгжүүлдэг. Энэхүү тэтгэлэгт хөтөлбөр

хамрагдсанаар нь гадаадын оюутнууд улсын хэмжээнд 65 их сургуулийн харьяа хятад хэлний сургалтын төвүүдэд суралцахын зэрэгцээ Тайваний соёл, нийгмийг ойлгох, танин мэдэх боломжтой болдог.

Тайваний хятад хэлний сургалтын төвүүдийн жагсаалт, сургалтын тухай мэдээллийг Тайваний Боловсролын яам www.studyintaiwan.org веб сайтаас авах боломжтой.

Тоо баримт

99.2%

(15 ба түүнээс дээш насны):
(2022)

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны төсөв:
Улсын нэгдсэн төсвийн 18.1% (2023)

Дээд боловсролын байгууллагууд: 148

(136 их дээд сургууль, коллеж,
12 ахлах коллеж)

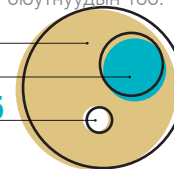
Их дээд сургуульд суралцаж буй оюутнуудын тоо:

Нийт: 1.14 сая

Магистрын хөтөлбөрт: 174,926

Докторын хөтөлбөрт: 28,672

(2022)

Дэнлүү бол Тайваний шашин шүтлэг,
баярын ёслолын салшгүй нэг хэсэг юм.
(Чин Хунхао)

Соёл

Онцлох мэдээлэл

Тайвань нь хятад үндэстний поп хөгжмийн гол төв юм. Тайпэй хотын Хааны ордон музей нь эртний Хятадын түүх дурсгалын үзмэрүүд хадгалагдаж байдаг алдартай музей юм.

Тайвань нь уламжлалт болон орчин үеийн соёл урлагыг гайхалтай хослуулсан орон юм. Үндэсний түүх, соёлыг сурталчлахын тулд Хааны ордон музей, Тайваний үндэсний музей, Үндэсний түүхийн музей, Эртний түүхийн музей, Тайваний үндэсний утга зохиолын музей, Тайваний Дүрслэх урлагийн музейг тус тус байгуулжээ. Улсын хэмжээнд Үндэсний дуурийн театрын концертын танхим, Тайжун хотын Үндэсний театр, Гаосюн

хотын Үндэсний урлагийн төв, Тайваний уламжлалт урлагийн төв зэрэг томоохон төвүүдийг байгуулсан. Тайванийг Азийн урлаг соёлын томоохон төв болсныг илтгэх Олон улсын урлагийн их наадам, Тайпэй хотын урлагийн наадам зэрэг арга хэмжээнүүд эдгээр соёл урлагийн төвүүдэд зохион байгуулагддаг. Уламжлалт уран барилгын сонгодог загварыг сүм хийд, албан байгууллага, түүх дурсгалын барилгуудад тусгасан байдгаас гадна хуучны барилга байгууламжуудыг сэргээн засварлан кафе, бэлэг дурсгалын дэлгүүр болгон өргөн ашиглаж байна. Хятад үндэстний уламжлалт урлаг, гар урлал, ёс заншил Тайваньд бусад Хятад газраас сайн хадгалагдан үлдсэн байдаг. Жишээлбэл, Тайвань бол Хятадын уламжлалт ханзыг ашигладаг цөөхөн газрын нэг бөгөөд уран бичлэгийн уралдаан байнга өргөн цар хүрээтэй зохион байгуулагдаж байдаг.

Сүм хийдийн баяр ёслол, утга зохиол, дүрслэх урлаг, тайзны урлагт Буддизм, Күнз, Даоизмын уламжлалт сургаалыг зохих хэмжээгээр хадгалсаар байна. Нэмж дурдахад жуулчид тус улсын хакка, холо болон уугуул иргэдийн өв уламжлалтай танилцах боломжтой бөгөөд Тайваний Академийн судалгааны төв нь өөрийн орны баялаг соёлын өвийг дэлхийн бусад улс үндэстэнд танилцуулан сурталчилж байдаг.

Үүний зэрэгцээ Тайваний томоохон хотуудад 24 цагийн турш ажилладаг үзвэр үйлчилгээний газрууд олон бий. Тайванийг Мандопоп буюу хятад поп хөгжмийн нийслэл гэж үздэг. Саяхан үүд хаалгаа нээсэн Тайпэй хотын Хөгжмийн төв, Гаосюн хотын Хөгжмийн төв аль аль нь мэргэжлийн тоглолт болдог гол газар аль хэдийн болжээ. Сүүлийн жилүүдэд орон нутагт кино урлаг, орон нутгийн телевиз эрчимтэй хөгжиж байна. Мөн гар урлалын салбар нийгэмд байр сууриа аль

хэдийн эзэлснийг жил бүр нэмэгдэж буй загвар зохион бүтээгчдийн зах дэлгүүр, үзэсгэлэн худалдаанаас харж болно.

Утга зохиол, урлаг, ардын уламжлалт баяр наадмаас эхлээд шөнийн захуудын хөл хөдөлгөөн, уур амьсгал хүртэл Тайваний уламжлалт өдөр тутмын амьдралтай нягт уялдаатай бөгөөд өнгөрсөн үе нь өнөө үеийн эрч хүч, гүн гүнзгий байдлын эх сурвалж нь болж цэцэглэн хөгжиж буй соёлын өнгийг нэмдэг.

Олон зуун жил уламжлагдан ирсэн сүүдэр ший жүжгийг хойч үедээ өвлүүлэхэд Тайвань ихээхэн анхаарч байна. (Чин Хунхао)

2022 онд нийт 56 мянга гаруй ном Тайваньд шинээр хэвлэгджээ. (Чин Хунхао)

Олон нийт, мэдээллийн хэрэгсэл

Онцлох мэдээлэл

Хил хязгааргүй сэтгүүлчид байгууллагын тодорхойлсноор Дэлхийн хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний индексээр Тайвань Ази тивд нэгдүгээрт жагсжээ.

Тайваний хэвлэл мэдээллийн олон ургалч байдал нь хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, салбарын ширүүн өрсөлдөөн дундаас тодрон гарч ирж байна. Тус улсын хэвлэл мэдээллийн салбар нь Ази тивдээ нийгмийн хамгийн чөлөөт орчинд ажилладаг. Францад төвтэй “Хил хязгааргүй сэтгүүлчид” байгууллагаас 5 дугаар сарын 3-нд гаргасан 2023 оны Дэлхийн хэвлэлийн эрх чөлөөний индексээр 180 улсаас Тайвань өмнөд

Зураглал

Радио станц: **186**

Шугамын кабелийн телевиз: **5**

Хиймэл дагуулын өргөн нэвтрүүлгийн үйлчилгээ үзүүлэгчид: **90** (218 суваг)

Кабелийн телевизийн операторууд: **64**

(2023 оны статистик)

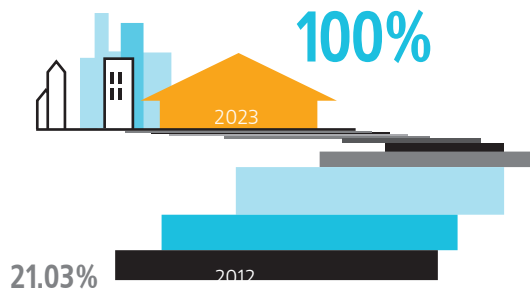
Эх сурвалж: Харилцаа холбооны үндэсний хороо

Солонгосын өмнө 47-д, Япон 68, Хонконг 140, Хятад 175-д тус тус жагсжээ. Энэхүү жагсаалтыг Норвеги, Ирланд, Денмарк улсууд тэргүүлж байна. 2023 оны 8 дугаар сарын байдлаар 22 орны 82 хэвлэл мэдээллийн байгууллагын 151 сэтгүүлч Тайваньд ажиллаж байна.

Ихэнх хэвлэл мэдээлэл салбарын хэмжээнд дижитал шилжилтийг хийж байна. Тайваний үндэсний гурван том сонин бусад сонин хэвлэл, сэтгүүлүүд цахим өрсөлдөөнд хэвлэл мэдээллийн байр сууриа алдсаар байна. Тайваний мэдээлэл, харилцаа холбооны технологийн давуу талыг ашиглан цахим хэвлэл хурдацтай хөгжиж орон нутагт ном сэтгүүл хэвлэх тоо нэмэгдэж байна. 2022 онд нийт 56,121 шинэ

ном хэвлэгджээ. Кабелийн телевизийг тоон системд шилжүүлснээр дүрс гаралтын чанар сайжирснаас гадна телевиз нь олон талт мэдээллийн эх үүсвэрийн чөлөөт индэр болсон юм.

Айл өрхийн телевизийн тоон системд шилжсэн байдал

Эх сурвалж: Харилцаа холбооны үндэсний хороо

Өмнөд Тайваний Тайнань хотын
Жинзайжяо давсны талбай жуулчдын
очих дуртай газрын нэг юм.

(Пан Жиашань)

Тайваний аялал жуулчлал

Онцлох мэдээлэл

66 гаруй улс, бүс нутгийн иргэд Тайваньд
30 эсвэл 90 хоног визгүй зорчих
боломжтой.

Тайвань нь 24 цагийн туршид аяллын
мэдээллийг олон хэлээр өгдөг лавлах утас
ажиллуулдаг (0800-011-765).

Өвөрмөц соёл, үзэсгэлэнт байгаль, олон төрлийн хоол,
их хотын хөгжөөнтэй амьдрал, өргөн хэрэглээний
үйлчилгээний салбар өндөр хөгжсөн тул Тайвань
жуулчдын анхаарлыг зүй ёсоор татдаг. 66 гаруй улс,
бүс нутгийн иргэд Тайваньд 30 эсвэл 90 хоног визгүй
зорчих боломжтой. 1100 километр орчим энгийн төмөр
замаас гадна Тайваний баруун эргийн дагуу хурдны
галт тэргийн 350 км зам үргэлжилдэг. Өндөр хурдны

галт тэрэг нь Тайпэй Гаосюн хотын хооронд 94 минут зорчино. Эдгээр хоёр хот болон Тайваний хойд бүсэд байрлах Таююань хот нь мөн сүүлийн үеийн хамгийн хурдан нийтийн тээврийн системд холбогдсон.

Тайваний орон нутгийн өвөрмөц амтанаас авахуулаад Мичелин одны зэрэглэл хүртэлх бүх амттан хүн бүрийн таашаалд нийцдэг. (Линь Миньсьюан)

Олон улсын үзэсгэлэн худалдаа

Тайваний Гадаад Худалдааны Хөгжлийн Агентлаг нь жилийн туршид олон салбарыг хамарсан үзэсгэлэнг зохион байгуулдаг. Тайпэй хотын Дэлхийн худалдааны төвийн үзэсгэлэнгийн танхим, Нанганий үзэсгэлэнгийн танхим, Гаосюн хотын үзэсгэлэнгийн танхим зэрэг томоохон төвүүд байдаг. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.taiwantradeshows.com.tw веб сайтаас авна уу.

Жуулчдад зориулсан ерөнхий мэдээлэл

Засгийн газраас гадаадын иргэдийг Тайваньд аялах, амьдрах, ажиллах талаарх мэдээллээр хангах зорилгоор жуулчдад зориулсан олон тооны веб сайт, лавлах утас ажиллуулдаг.

Веб сайт/Шууд утас Гадаад хэл

Тайваний аялал жуулчлалын газар www.taiwan.net.tw	Англи, Франц, Герман, Индонези, Япон, Солонгос, Малайз, Испани, Тайланд, Вьетнам хэл
---	--

Аялал жуулчлалын мэдээллийн шууд утас 0800-011-765 (24 цаг)	Англи, Япон, Хятад хэл
--	------------------------

Гадаадын иргэн, харьяатын газар www.immigration.gov.tw	Англи, Индонези, Кхмер, Хятад, Тайланд, Вьетнам хэл
---	---

Гадаадын иргэдэд зориулсан мэдээллийн шууд утас 0800-024-111	24 цаг: Англи, Япон, Хятад хэл Ажлын өдрүүдэд 9:00-17:00: Вьетнам хэл Ажлын өдрүүдэд 13:00-17:00 Индонез, Кхмер, Тайланд хэл
--	---

Тайваний хойд бүс

Тайваний хойд бүс

Хааны ордон музей: www.npm.gov.tw

Тайпэй 101: www.taipei-101.com.tw

Шинэ Тайпэй хотын Ингэ шаазан ваарны музей:
www.ceramics.ntpc.gov.tw

Чан Кайшигийн үндэсний дурсгалын танхим:
www.cksmh.gov.tw

Луншань сүм: www.lungshan.org.tw

Шэйпа үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн: www.spnp.gov.tw

Янмин уулын үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн:
www.ymsnp.gov.tw

Зүүн хойд эрэг болон Иланы эргийн байгалийн үзэсгэлэнт газар: www.necoast-nsa.gov.tw

Хойд эрэг ба Гуанинь уулын байгалийн үзэсгэлэнт газар:
www.northguan-nsa.gov.tw

Тайваний төвийн бүс

Нар сар нуурын байгалийн үзэсгэлэнт газар
www.sunmoonlake.gov.tw

Формоса арлын нутгийн уугуул иргэдийн соёлын тосгон:
www.nine.com.tw

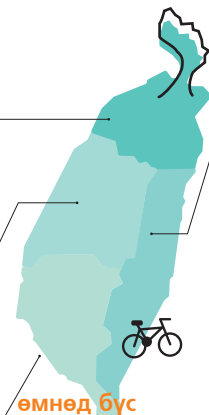
Саншаны байгалийн үзэсгэлэнт газар:
www.trimt-nsa.gov.tw

Тайваний үндэсний гар урлал судлал, хөгжлийн хүрээлэн: www.ntcri.gov.tw

Луган хотхон: www.lukang.gov.tw

Байгалийн шинжлэх ухааны үндэсний музей:
www.nmns.edu.tw

Ү шань (Хаш уул) үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн:
www.ysnp.gov.tw

Өмнөд бүс

Тайжъян үндэсний байгалийн цогцолбор газар:
www.tjnp.gov.tw

Кеньдиний үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн:
www.ktnp.gov.tw

Алишань уулын байгалийн үзэсгэлэнт газар
www.ali-nsa.net

Сираяа байгалийн үзэсгэлэнт газар:
www.siraya-nsa.gov.tw

Дапэн булангийн байгалийн үзэсгэлэнт газар:
www.dbnsa.gov.tw

Маолины байгалийн үзэсгэлэнт газар: www.maolin-nsa.gov.tw

Баруун өмнөд эргийн байгалийн үзэсгэлэнт газар:
swcoast-nsa.travel

Эрэг дагуух арлууд

Жиньмэн үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн: www.kmnp.gov.tw

Өмнөд Пэнху далайн байгалийн үзэсгэлэнт газар:
www.marine.gov.tw

Мазү байгалийн үзэсгэлэнт газар: www.matsu-nsa.gov.tw

Ногоон арал ба цахирмаа цэцгийн арал:
our.taitung.gov.tw/en/discover/offshore-islands

Тайваний зүүн бүс

Тароко үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн:
www.taroko.gov.tw

Тайваний ойн бүсийн амралт зугаалгын газар:
recreation.forest.gov.tw

Зүүн эргийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд: www.eastcoast-nsa.gov.tw

Зүүн хэсгийн судал хөндийн байгалийн үзэсгэлэнт газрууд:
www.erv-nsa.gov.tw

Тайваний

Чухал баяр наадам & арга хэмжээнүүд

Сар Үйл ажиллагаа

I сар	Шинэ жилийн баяр
II сар	Тайваний дэнлүүний баяр
III сар	Тайваний цахирмаа цэцгийн олон улсын шоу
IV сар	Тайжун хотын Мазу олон улсын наадам (зан үйл, мөргөл) Дапэн эргийн урлагийн наадам
V сар	Пэнху олон улсын салют буудуулах наадам
VI сар	Зүүн эргийн орон нутгийн урлагийн наадам (Сарны гэрэл-далайн эргийн урлагийн тоглолт)

VII сар	Тайваний олон улсын агаарын бөмбөлгийн баяр
VIII сар	Тайваний хоолны үзэсгэлэн
IX сар	Нар сар нуурын усанд сэлэх олон улсын тэмцээн
X сар	Тайваний унадаг дугуйны баяр
XI сар	Пэнху далайг гатлах марафон гүйлт
XII сар	Шинэ Тайпэй хотын Зул сарын баяр

* Дэлгэрэнгүй мэдээллийг Аялал жуулчлал газрын eng.taiwan.net.tw веб сайтаас авна уу!

** Тайваний дэнлүүний баяр жил бүр өөр хот, Сяньд зохион байгуулагддаг. 2024 онд Тайнань хотод зохион байгуулагдана.

Үндэсний мөнгөн тэмдэгт:

Шинэ Тайвань доллар (NT\$ эсвэл TWD) Валютын ханш: 1 ам.доллар тутамд NT\$30.01 (2023 оны 6 дугаар сар)

Цагийн бүс:

Бүх нутаг дэвсгэр нэг цагийн бүсэд багтдаг, UTC+8 цаг (улирал хамаарахгүй)

Кредит карт болон аялагчийн чек

Кредит картуудыг өргөнөөр ашигладаг. Аялагчид банк зочид буудал, жуулчдад зориулсан бэлэг дурсгалын дэлгүүрт бэлэн мөнгө солиулж болдог.

Цайны мөнгө өгөх

Тайваньд цайны мөнгө өгөх заншил байдаггүй. Зочид буудлын өрөөний үнэ, зоогийн газрын хоолны төлбөрт 10 хувийн үйлчилгээний хөлс багтсан байдаг.

Цахилгаан

AC 110 V / 60 Hz

Визний мэдээлэл

ГХЯ-ны Консулын газрын
Утас: (+886)-2-2343-2888
Веб сайт: www.boca.gov.tw

Гаалийн дүрэм

Гаалийн ерөнхий газар, Сангийн яам
Утас: (+886-2) 2550-5500 ext. 2116
Веб сайт: web.customs.gov.tw

